

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут екології
Кафедра екологічного моніторингу та заповідної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗЕЛЕНОГО (ЕКОЛОГІЧНОГО) ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Виконала: студентка 4 курсу, групи ДЕ-41
спеціальності : 101 «Екологія»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

_____/Єлизавета КОРОТЕЦЬКА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____/Надія МАКСИМЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____/
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри _____/Надія МАКСИМЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____/Аліна ГРЕЧКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____/Світлана БУРЧЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2025 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Інститут: Навчально-науковий інститут екології

Кафедра екологічного моніторингу та заповідної справи

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) – бакалавр

Спеціальність: 101 «Екологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ /проф. Надія МАКСИМЕНКО

підпис

ім'я та прізвище

«30» травня 2024 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Коротецькій Єлизаветі Сергіївні

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи: Інноваційні аспекти організації зеленого (екологічного) туризму в регіонах України

керівник роботи Надія Максименко, доктор географічних наук, професор
(ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету № 4301-5/967 від 16.04.2025 р.

2. Строк подання студентом роботи «30» квітня 2025 року

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Опрацювати теоритичні джерела інформації щодо розвитку екотуризму в Україні та світі.
2. Оцінити особливості організації та спектр можливостей екологічного (зеленого) туризму в Карпатському регіоні та на Харківщині.
3. Розробити рекомендації з організації активного зеленого туризму в регіонах.
4. Зробити висновки.

4. План роботи:

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Опрацювання наукових та довідкових джерел щодо розвитку екотуризму в Україні та світі.
2	Аналіз існуючих прикладів організації зеленого туризму – садиб з їх характеристиками у Закарпатській області та розробка шляхів оптимізації зеленого туризму у регіоні.
3	Аналіз існуючих прикладів організації зеленого туризму – садиб з їх характеристиками у Львівській області та розробка шляхів оптимізації зеленого туризму у регіоні.
4	Аналіз існуючих прикладів організації зеленого туризму – садиб з їх характеристиками у Харківській області та розробка шляхів оптимізації зеленого туризму у регіоні.
5	Розробка матриці з організації активного зеленого туризму для Львівської області. Аналіз всіх туристичних атракцій в матриці. Побудова радіальних діаграмами доступності.
6	Розробка матриці з організації активного зеленого туризму для Закарпатської області. Аналіз всіх туристичних атракцій в матриці. Побудова радіальних діаграмами доступності.
7	Розробка матриці з організації активного зеленого туризму для Харківської області. Аналіз всіх туристичних атракцій в матриці. Побудова радіальних діаграмами доступності.
8	Дослідження екологієорієнтовних ініціатив в готельному бізнесі: екоготель «Таор Карпати»
9	Підготовка висновків роботи. Написання анотацій до роботи. Перевірка відповідності оформлення роботи згідно до вимог нормконтролю.

5. Дата видачі завдання «28» травня 2024 року

Студент _____ Єлизавета КОРОТЕЦЬКА

підпис

ім'я, прізвище

Керівник роботи _____ Надія МАКСИМЕНКО

підпис

ім'я, прізвище

АНОТАЦІЯ
ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗЕЛЕНОГО
(ЕКОЛОГІЧНОГО) ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Єлизавета КОРОТЕЦЬКА

Кваліфікаційна робота «Інноваційні аспекти організації зеленого (екологічного) туризму» складається з 63 сторінок, 4 розділів, 9 підрозділів, 6 таблиць, 52 рисунків та 91 використаних джерел.

Головною метою дослідження є визначення потенціалу та напрямів розвитку екологічного (зеленого) туризму, що буде сприяти сталому економічному росту України, збереженню унікального природного середовища та раціоналізації екологічної свідомості населення.

Актуальність дослідження. Зелений туризм є ефективним інструментом сталого природокористування. Його розвиток сприяє збереженню довкілля, підвищенню екологічної свідомості населення, активізації соціально-економічного потенціалу сільських територій. Зелений туризм не лише забезпечує додаткові джерела доходу для місцевих громад і створює робочі місця, а й сприяє збереженню культурної спадщини та популяризації традицій. Отже, дослідження сучасних підходів до організації екологічного туризму є важливим чинником формування стратегії сталого розвитку регіонів України.

Завдання: здійснити аналіз теоретичних джерел щодо сутності, класифікації та напрямів розвитку зеленого туризму; оцінити особливості організації та спектр можливостей екологічного туризму в Карпатському регіоні та на території Харківської області; розробити практичні рекомендації щодо впровадження активних форм зеленого туризму в зазначених регіонах; сформулювати висновки за результатами проведеного дослідження.

ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ, ТУРИСТИЧНІ АТРАКЦІЇ, МАТРИЦІ
ДОСТУПНОСТІ, ЗЕЛЕНІ САДИБИ, СТАЛИЙ РОЗВИТОК

ABSTRACT
INNOVATIVE ASPECTS OF ORGANIZING GREEN (ECOLOGICAL)
TOURISM IN THE REGIONS OF UKRAINE

Elizabeth KOROTETSKA

The qualification work «Innovative aspects of organizing green (ecological) tourism in the regions of Ukraine» consists of 63 pages, 4 sections, 9 subsections, 6 tables, 52 figures and 91 references.

The main objective of the study is to identify the potential and directions for the development of ecological (green) tourism, which will contribute to Ukraine's sustainable economic growth, preservation of the unique natural environment and rationalisation of the population's environmental awareness.

Relevance of the study. Green tourism is an effective tool for sustainable environmental management. Its development contributes to environmental protection, raising environmental awareness among the population, and enhancing the socio-economic potential of rural areas. Green tourism not only provides additional sources of income for local communities and creates jobs, but also contributes to the preservation of cultural heritage and the promotion of traditions. Thus, the study of modern approaches to the organisation of ecological tourism is an important factor in the formation of a strategy for sustainable development of Ukrainian regions.

Objectives: to analyse theoretical sources on the essence, classification and directions of development of green tourism; to assess the peculiarities of organisation and the range of opportunities for ecological tourism in the Carpathian region and in the Kharkiv region; to develop practical recommendations for the introduction of active forms of green tourism in these regions; to formulate generalised conclusions based on the results of the study.

GREEN TOURISM, TOURIST ATTRACTIONS, ACCESSIBILITY
MATRICES, GREEN ESTATES, SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ І СВІТІ.....	11
1.1 Світові підходи до організації екологічного (зеленого) туризму.....	11
1.2 Теорія і практика екологічного (зеленого) туризму в Україні.....	13
РОЗДІЛ 2 ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СПЕКТРУ МОЖЛИВОСТЕЙ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	16
2.1 Садиби Закарпатської області та шляхи оптимізації зеленого туризму в регіоні	16
2.2 Садиби Львівської області та шляхи оптимізації зеленого туризму в регіоні	19
2.3 Садиби Харківської області та шляхи оптимізації зеленого туризму в регіоні	21
РОЗДІЛ 3. ІННОВАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АКТИВНОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ.....	25
3.1 Матриця доступності туристичних об'єктів Закарпатської області.....	25
3.2 Матриця доступності туристичних об'єктів Львівської області	31

3.3 Матриця доступності туристичних об'єктів Харківської області	38
РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНІ ІНІЦІАТИВИ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ: ДОСВІД ЕКОГОТЕЛЮ «ТАОР КАРПАТИ».....	46
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

Актуальність дослідження. Україна стикається з численними екологічними викликами, серед яких забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів та ґрунтів, незаконна вирубка лісових масивів, а також зменшення біорізноманіття. Розвиток зеленого туризму має значний потенціал для збереження природних ресурсів, оскільки він сприяє підвищенню обізнаності щодо важливості охорони навколишнього середовища та заохочує сталий розвиток територій. Зелений туризм виступає як важливий сектор для економічного зростання, зокрема в сільських та економічно депресивних регіонах. Цей вид рекреаційної діяльності здатний створювати нові робочі місця, стимулювати розвиток інфраструктури та приносити додаткові доходи місцевим громадам. Крім того, екологічний туризм має важливе значення для збереження культурної спадщини та традицій місцевих спільнот. Туристи, які відвідують екологічно орієнтовані маршрути, часто виявляють інтерес до автентичної культури та природних об'єктів, що сприяє популяризації місцевих традицій і ремесел.

Отже, дослідження інноваційних аспектів організації екологічного туризму в Україні є надзвичайно актуальним та важливим для розробки стратегії сталого розвитку як окремих регіонів, так і країни в цілому. Це не лише підтримує економічний і культурний розвиток, а й відіграє ключову роль у збереженні унікальних природних ресурсів України для майбутніх поколінь.

Метою дослідження є визначення потенціалу та напрямів розвитку екологічного (зеленого) туризму, що буде сприяти сталому економічному росту України, збереженню унікального природного середовища та раціоналізації екологічної свідомості населення.

Завданнями роботи, виконання яких дозволяє домогтися досягнення поставленої мети визначено:

1. Здійснити аналіз теоретичних джерел щодо сутності, класифікації та напрямів розвитку екологічного (зеленого) туризму.

2. Провести оцінку особливостей організації та спектру можливостей розвитку зеленого туризму в Карпатському регіоні та на території Харківської області.

3. Розробити практичні рекомендації щодо організації активних форм екологічного туризму в досліджуваних регіонах.

4. Сформулювати висновки за результатами проведеного дослідження.

Об’єктом дослідження є екологічний (зелений) туризм в Україні та світі.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та практичні аспекти дослідження розвитку екологічного (зеленого) туризму України та світі.

Методи дослідження: теоретичне узагальнення та систематизація, порівняння, аналіз та синтез.

Матеріали та джерела інформації: Google Maps, наукова література та інші інтернет джерела.

Основна гіпотеза дослідження. Екологічний туризм, орієнтований на локальні ініціативи екосадиб і екоготелів, а також оптимізований за допомогою просторового аналізу (наприклад, через матриці доступності), має потенціал стати ефективним інструментом сталого розвитку регіонів України. Зокрема, у Карпатському регіоні та на Харківщині він може сприяти збереженню природних ресурсів, економічній активізації громад та формуванню нових туристичних кластерів.

Наукова новизна одержаних результатів Наукова новизна полягає в комплексному дослідженні сучасного стану екологічного туризму шляхом аналізу функціонування екосадиб і екоготелів, оцінки рівня їхньої екологічної орієнтованості, а також у застосуванні матриць просторової доступності для визначення ефективності розміщення туристичних об’єктів. У роботі запропоновано інноваційний підхід до формування регіональних екотуристичних мереж на основі поєднання геоданих і соціально-економічних показників.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані для формування регіональних стратегій розвитку зеленого туризму, оптимізації розміщення інфраструктури на основі матриць доступності, підтримки екологічно орієнтованих ініціатив власників екосадиб і екоготелів. Запропоновані підходи можуть бути інтегровані у діяльність органів влади, туристичних асоціацій та громадських організацій з метою удосконалення туристичного продукту та просування України як екологічно відповідальної дестинації.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ

1.1 Світові підходи до організації екологічного (зеленого) туризму

Вивченням організації екологічного (зеленого) туризму займається велика кількість науковців з різних частин світу. Таким чином, David A. [1] описав походження та масштаб сталого зеленого туризму, а також розробив детальний звіт про ініціативи та управління сталим розвитком у туристичній індустрії, державному секторі та провідних агенствах.

Anak Agung Sagung Laksmi Dewi та ін. [2] провели дослідження на тему, що заключається у пошуку новизни використанні концепції зеленого туризму як методу, який розглядається як потенціал для підтримки сталого розвитку туризму, заснованого на Балі.

Susiyanto [3], виявив той факт, що розвиток зеленого туризму в храмі Боробудур призведе до покращення інфраструктури, яка веде до локації, а з боку уряду призведе до розширення можливостей громади через сільський економічний центр Балконд, а також до розвитку Боробудур через програму «Balai Ekonomi Desa Balkondes», ініційовану урядом.

Науковці з Таїланду Xiao-Guang Yue та ін. [4] дослідили актуальність зелених інновацій та туризму для зменшення шкоди, завданої навколишньому середовищу Таїланді на основі моделі причинно-наслідкових зв'язків ARDL.

Rahmawati Rahmawati та ін.[5] проаналізували фактори, що стримують розвиток екотуризму, та шляхи їх подолання, а також як зелене підприємництво може бути використане для розвитку екотуризму на прикладі регіону Індонезія.

Puiu Nistoreanu та ін. [6] описують у статті присутність зеленого маркетингу в румунському екотуризмі та його вплив на сприйняття туристів.

David Lolua [7] розглядає зелений туризм і зазначається, що зелений туризм у регіонах Грузії перебуває на ранній стадії розвитку, з потенціалом і бажанням місцевого населення бути основним споживачем зелених послуг.

Zheng Qianqian та ін. у дослідженні [8] описує модель потенціалу розвитку зеленого туризму в природоохоронних територіях, щоб потім використати цю модель для вимірювання та аналізу просторово-часової еволюції DPGT у Пекінській екологічній природоохоронній зоні BECA, а також побудували модель покращення DPGT у BECA.

C. Michael Hall [9] аналізує нерозривний зв'язок між туризмом і капіталізмом та його наслідки для того, як туризм будується в управлінській екології ЦСР і сталого туризму, а також його внесок в екоцид.

Andreea Simona Saseanu та ін. [10] аналізують вплив діджиталізації та вподобань туристів на умови проживання та економічний добробут, що передбачає сталий розвиток та зелений туризм.

Diego R. Toubes Noelia Araújo-Vila [11] описали документ, що містить перший наративний огляд економіки зеленого туризму, заснований на всіх доступних опублікованих дослідженнях. У документі узагальнюються існуючі знання, розглядаються відповіді та ініціативи щодо зеленого туризму, а також пропонуються майбутні дослідження та методологічні підходи, які допоможуть розвивати цю сферу.

Wuxiang Chen [12] описує спосіб оптимізації навколишнього середовища, культури, комерціалізації та інших питань туризму на територіях етнічних меншин, а також на сприяння сталому розвитку туризму на територіях етнічних меншин.

Yunfeng Shang та ін. [13] з'ясували вплив змінних зеленого врядування та викидів вуглекислого газу на екотуризм у 40 країнах, що розвиваються, у 2010-2021 роках.

Qadar Bakhsh Baloch та ін. [14] описали взаємозв'язок між розвитком туризму та екологічною придатністю, щоб запропонувати рамки для сталого екотуризму.

Ahmad Salman та ін. [15] з'ясували як екотуризм може допомогти в економічному, соціальному та екологічному спектрі, створюючи більше робочих місць, розвиваючи інвестиційні можливості, захищаючи культуру, навколишнє середовище та культури, довкілля та природних ресурсів дестинації.

1.2 Теорія і практика екологічного (зеленого туризму) в Україні

Теорію і практику зеленого туризму в Україні досліджує значна кількість науковців. Зокрема, Бойко В. та Бойко Л. [16] визначають зелений туризм як один з перспективних напрямів розвитку України у час післявоєнної відбудови, що буде відбуватися поступово, через застосування організаційних, правових та економічних принципів.

Самсонова В. В. [17] розкрила тему як сільський зелений туризм стимулює підвищення потенціалу місцевих громад та їх економіки, як допомагає в збереженні природних особливостей та культурних традицій і ремесел.

Кудінова І. П. [18] виклала результати аналізу щодо підходів та напрямків розвитку зеленого туризму в регіонах України. Розкрила питання того як держава, громадські організації та ін. можуть сприяти цьому.

Хмара О. [19] розкрила актуальні види зеленого туризму та принципи сталого розвитку, що лежать в основі цього поняття.

Кісіль К. В. [20] провів аналіз аспектів унікальності такого виду рекреації, розкрив важливе питання маркетингу, яке розкривається через залучення соціальних мереж, блогерів, туристичних агенцій, розробку актуальних та традиційних продуктів, що є важливим для популяризації серед туристів та залучення українських та міжнародних інвестицій.

Донець М. Р. та Васильчук В. М. [21] розглянули роль туристичних організацій Німеччини (Willing Workers on Organic Farms, Національна

асоціація селян Баварії, "Biosphere", "Expeditions" та "Earthwatch) та показали як цей досвід Німеччини може буде застосовано в українських реаліях.

Данілова О. та Олійник В. [22] проаналізували підходи до обслуговування туристів у різних країнах, що дозволило виокремити національні моделі сільського зеленого туризму. Статистика свідчить про зростання попиту на цей вид відпочинку. Визначили умови для розвитку сільського зеленого туризму в Україні, де існують сприятливі передумови для його активного впровадження в регіонах.

Бойко А. А. та Добровольська В. А. [23] проаналізували садиби, що мають попит туристів Херсонщини. Визначили проблеми «морського регіону», серед яких головними є сезонність і короткостроковість.

Белобородова М. В. [24] провела дослідження осередків розвитку зеленого туризму у селі Петриківка. Розробила етапи кластеризації етнотуризму на території, створення бренду та організація комерціалізації на селі.

Шевченко О. О. [25] навела інформацію щодо того, як вже сьогодні, в умовах повномасштабного вторгнення, вже треба починати роботу на зовнішніх ринках, проводити перемовини та будувати стратегії по розвитку зеленого туризму у тому числі. Науковиця акцентує свою увагу у статті на тому що, при плануванні завчасно ми можемо досягти успіху, бо бойові дії вже закінчаться і інтерес до України досі буде високим .

Марусей Т. В. [26] виклала результати щодо дослідження орієнтації на збереження навколишнього середовища через призму різних видів зеленого туризму. Також цей вид туризму розглядається як основний в таких умовах як наприклад COVID-19 та війна, через обмеження в пересуваннях.

Кальченко С. В. [27] розкрила тему важливості прийняття нової та модернізації вже існуючої правової бази аби реалізація екологічного маркенгу в сфері сільського туризму була ефективним для малого бізнесу.

Бойко В. [28] дослідив вплив основних чинників на формування зеленого туризму. У роботі зазначається, що для України є сенс використати приклад світової практики розвитку такого виду туризму (екокурорти, глумпінги і тд.) для формування власного ефективного туризму.

Кадош С. В. та Редько В. Є. [29] узагальнили теоретичні та практичні аспекти розвитку сільського туризму в Дніпропетровській області. Запропонували кластерно-проектний підхід для активізації туристичного потенціалу та створення кластеру «Садиби натхнення» на основі культури відпочинку й гостинності.

Ташук І. та Ільїна О. [30] проаналізували та оцінили актуальний стан зеленого туризму в Україні. Довели, що Україні варто запозичити закордонний досвід, де не останню роль відіграє держава. У праці також розглядається досвід таких держав як Італія, Франція, Туреччина у сфері зеленого туризму. Окреслено основну стратегію, що буде ефективно сприяти популяризації зеленого туризму в Україні.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СПЕКТРУ МОЖЛИВОСТЕЙ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

2.1 Садиби Закарпатської області та шляхи оптимізації зеленого туризму в регіоні

Сучасне суспільство стикається зі зростаючим попитом на екологічно чистий та активний відпочинок у природному середовищі. У контексті цього все більшого попиту набуває зелений туризм, що базується на відвідуванні сільської місцевості та комунікації з місцевими жителями. Важливим аспектом такого виду туризму є «зелені» садиби, які є ключовим об'єктом для відвідування туристами в сільській місцевості

З метою оцінки особливостей організації та спектру можливостей зеленого туризму, а саме садиб як одного з його видів, було проведено дослідження ініціатив зеленого туризму в Закарпатській області. В аналізі приймали участь 4 різні садиби (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Структура пропозицій зеленого туризму Закарпатської області

Назва населеного пункту	м. Берегове (Закарпатська область)	с. Дубриничі (Закарпатська область)	с. Пилипець (Закарпатська область)	с. Чинадієво (Закарпатська область)
Назва садиби	Садиба «Родан» [31]	Велосадиба «Добра ніч» [32]	Садиба “Газдівська жижа” [33]	Екосадиба "Чудодієво в Чинадієво" [34]
Відстань від залізничної станції	11 км від з/д станції «Берегове»	16 км від з/д станції «Дубриничі»	7 км від з/д станції «Пилипець»	19 км з/д станції «Чинадієво»
Відстань від автомагістралі	200 м від автотраси Київ — Львів — Чоп	350 м від автотраси Ужгород-Сянки	2,5 км від автотраси Київ — Львів — Чоп	1,8 км від автотраси Київ — Львів — Чоп
Відстань від обласного центру	69 км	30 км	120 км	56 км

Туристичні об'єкти	1) Термальний басейн (200 м від садиби); 2) Долина нарцисів (50 км від садиби); 3) Замок графів Шенборнів (30 км від садиби); 4) Музей виноробства «Чиза» (3 км від садиби); 5) Воздвиженський костел (1 км від садиби);	1) Лушкоморські чани (30 км від садиби); 2) Приватний народний музей побуту та звичаїв (19 км від садиби); 3) Лушкоморські водоспади (25 км від садиби); 4) Невицький замок (20 км від садиби);	1) Реабілітаційний центр бурих ведмедів (40 км від садиби); 2) Озеро Синевир (50 км від садиби); 3) Старе село-музей Колочава (49 км від садиби); 4) Термальні басейни (35 км від садиби); 5) Замок Паланок (69 км від садиби);	1) Замок «Сент – Міклош» (5 км від садиби); 2) Палац графів Шенборнів (3 км від садиби); 3) Гора Маковиця (23 км від садиби); 4) Церква Святого Миколая (5 км від садиби);
Додаткові послуги	1) Транспортні послуги; 2) Прокат лижного і туристичного спорядження;	1) Послуги з ремонту і оренди велосипедів; 2) Послуги по супроводу, складанню велотурів;	1) Лазня; 2) Прання одягу; 3) Транспортні послуги; 4) Організація екскурсій та турів по регіону;	1) Оренда лижного спорядження; 2) Послуги трансферу; 3) Прокат велосипедів; 4) Спеціальне дієтичне меню за запитом; 5) Оздоровчий SPA-центр; 6) Верховна їзда.
Цінова політика за добу	400-700 грн.	150 грн. фіксована	1000-2000 грн.	800-1500 грн.
Опис садиби	Триповерховий будинок на 8 місць. Є паркінг, Wi-Fi, обладнана дитяча ігрова кімната.	Знаходиться на другому поверсі колишнього зерноскладу у стилі «Matrazenlag» Створено умови для проживання у наметах. Перший поверх велосадиби обладнаний під міні-музей та для проведення вечорниць.	В трьох корпусах розміщені 15 номерів та ще +5 нових біля лісу. Сніданок включено у вартість. Є українська та закарпатські кухні; паркінг, інтернет Wi-Fi. прибирання кімнат.	Садиба розташована в екологічно чистій зоні. Є ресторан, де подаються страви закарпатської кухні з використанням органічних продуктів. Є зони для барбекю та альтанки для відпочинку на свіжому повітрі.

Дослідження було зосереджено на показниках фізичного та функціонально комфорту:

- відстань від транспортної інфраструктури;
- відстань від обласного центру;
- туристичні об'єкти;
- додаткові послуги;
- цінова політика за добу;
- опис садиби.

Аналіз зібраної інформації демонструє, що садиби забезпечують туристам фізичний і функціональний комфорт, наприклад, проживання в котеджах з усіма побутовими зручностями, що знаходяться в екологічно чистих регіонах, зручне транспортне сполучення, можливість домашнього харчування до якого входить і харчування традиційними стравами (гастротуризм) та перспектива реалізації екскурсійних маршрутів.

Закарпаття – це унікальний регіон, що поєднує у собі природні ландшафти, багатий культурний спадок та гостинність місцевих жителів. Це ідеальне місце для тих, хто бажає відволіктися та відпочити від міської метушні та зануритися в незвичний та чарівний світ сільського життя.

Методом оптимізації вже існуючого зеленого туризму може бути досвід Франції, а саме їх інвестиційна програма «Gotes de France programme, chalets-loisirs». Її сутність полягає у створенні «зелених» туристичних селищ, що розташовані в мальовничих місцях, поблизу національних та регіональних ландшафтних парків. Дана програма має в собі і освітньо-виховний характер. Туристам будуть проводити лекційні заняття та різні види практик, сутність яких полягає у важливості збереження природного середовища та способи застосування отриманих знань і навичок у своєму повсякденному житті. Крім того, такого типу селища могли б стати центрами екологічної та культурної просвіти, де не лише туристи, а й місцеві жителі дізнавалися про важливість збереження культурної та природної спадщини.

2.2 Садиби Львівської області та шляхи оптимізації зеленого туризму в регіоні

Садиби відіграють ключову роль у розвитку зеленого туризму у Львівській області та функціонують як центр, що поєднує дозволля та екологічно чисте проживання, культурну і природну спадщину. Туристам запроновано унікальну можливість ознайомитися з місцевими ремеслами, традиціями та культурними своєрідностями. Відвідувачі можуть брати участь у майстер – класах, культурних святкуваннях та інших типах заходів, що сприяють популяризації та збереженню культурного спадку регіону.

Було проведено дослідження для оцінки пропозицій зеленого туризму у Львівській області. В аналізі взяли участь 4 різні садиби (табл. 2.2)

Таблиця 2.2

Структура пропозицій зеленого туризму Львівської області

Назва населено-го пункту	с.Верхнє Гусне (Львівська область)	сmt.Славське (Львівська область)	с.Велика Волосянка (Львівська область)	с.Славське (Львівська область)
Назва садиби	«Гостинні Бойки» [36]	«Карпатський маєток» [37]	«Каскад» [38]	«Біля Погару» [39]
Відстань від залізничної станції	8 км від з/д станції «Мохнате»	4 км від з/д станції «Славське»	9 км від з/д станції «Розлуч»	7 км від з/д станції «Славське»
Відстань від автомагістралі	11 км від автотраси Київ — Львів — Чоп	2 км від автотраси Київ — Львів — Чоп	3 км від автотраси Львів — Самбір — Ужгород	1 км від автотраси Київ — Львів — Чоп
Відстань від обласного центру	161 км	138 км	121 км	131 км
Туристичні об'єкти	1) Гірсько-лижний комплекс «Плай» (24 км від садиби); 2) Гора Гофра (50км від садиби); 3) «Ужанський» НПП (55 км від садиби);	1) Хащо-ванське озеро (11 км від садиби); 2) Гора Погар (3 км від садиби); 3) Рекраційний бджолярний центр (4 км від садиби);	1) Джере-ла мінеральної води типу «Нафтуса» та «Содова» (800м від садиби); 2) Гірсько-лижний витяг «Розлуч» (5 км від садиби);	1) Гора Тростян (11 км від садиби); 2) Гора Захар Беркут (10 км від садиби);

	4) Гора Пікуй (49 км від садиби);		3) Гора Звіринець (22 км від садиби);	
Додаткові послуги	1) А-терапія; 2) Сон на сіні; 3) Сауна; 4) Чан;	1) Прокат лижного спорядження; 2) Прокат велосипедів та квадроциклів; 3) Походи в гори, збирання грибів та ягід; 4) Катання на конях; 5) Послуги велогіда, екскурсії до Хащовансь- кого та Синевирського озер та ін;	1) Лазня; 2) Чани; 3) Походи у гори; 4) Збирання грибів та ягід; 4) Масаж;	1) Хайкінг; 2) Прокат лижного спорядження; 3) Сауна; 4) Чан; 5) Сезонний відкритий басейн.
Цінова політика за добу	200 грн	700 грн	750 грн.	200 грн
Опис садиби	Двоповерховий будинок на 4 номери. Наявна українська кухня, бойківські страви. Організуютьс я походи в гори, збирання грибів та ягід, бойківські вечорниць, ватри.	Триповерховий будинок на 13- 15 місць. Півпансіон. На подвір'ї є альтанка, мангал, гойдалка, пісочниця.	Двопо- верховий і триповерховий будинки, є альтанки з мангалами водоспадом і каскадом озер з проточною джерельною водою.	Триповерховий будинок на 8 номерів. Дворазове харчування. На подвір'ї є колиба та альтанки з мангалами, гойдалки, літній басейн, батут, дитячий та спортивний майданчики.

Дослідженню підлягали показники фізичного і функціонального комфорту, що і в пункті 2.1.

Отже, садиби пропонують різний спектр можливостей для активного відпочинку та відкритій місцевості: сон на сіні, чан, апітерапія, сауна, походи в гори, масаж збирання грибів та ягід і тд. Такий вид дозвілля не лише

підтримує фізичний стан людини, а й відновлює емоційну рівновагу, зменшує стресове навантаження та покращує загальне самопочуття.

Одним із можливих шляхів покращення зеленого туризму є пропозиція проживання в історичних будівлях (замках, палацах, монастирях) у сільській місцевості та малих, як це було в іспанській кампанії СА. Це дає туристам можливість дізнатися про історію та культуру регіону, а також підвищує їх знання та повагу до місцевих традицій та історії регіону. Люди, які обирають історичні будівлі для свого відпочинку, часто залучаються до екологічно відповідальної поведінки, такої як участь в кампаніях з охорони природи, мінімізація відходів та використання екологічно чистої продукції.

2.3 Садиби Харківської області та шляхи оптимізації зеленого туризму в регіоні

Розбудова садиб екологічного туризму в Харківській області у період післявоєнної відбудови відіграватиме одну з провідних ролей у відродженні регіону, тим самим забезпечуючи значні переваги для місцевого населення, туристів і довкілля. Оскільки більшість таких садиб є сімейним бізнесом, їх розвиток сприятиме зміцненню малого бізнесу в сільській місцевості, стимулюючи підприємницьку активність та сприяти економічній диверсифікації регіону, що стане особливо важливим для Харківщини після завершення війни.

З метою дослідження структури та особливостей пропозицій у сфері зеленого туризму, зокрема садиб як його окремого напрямку, було проведено аналіз ініціатив у Харківській області. У рамках цього дослідження було проаналізовано функціонування чотирьох окремих об'єктів сільського туризму, які представляють різні моделі ведення діяльності в межах зазначеної туристичної ніші. Узагальнені результати цього аналізу представлені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Структура пропозицій зеленого туризму Харківської області

Назва населено-го пункту	С. Коропове (Харківська область)	С.Чернещина (Харківська область)	С. Ордівка (Харківська область)	С. Зарожне (Харківська область)
Назва садиби	«Зелена садиба» [40]	«Тихий кут» [41]	«Ордівська слобожанка» [42]	«Тарасова Садиба» [43]
Відстань від залізничної станції	3 км від з/д станції «Коропове»	6 км від з/д станції «Чернещина»	8 км від з/д станції «Ордівка»	11 км від з/д станції «Зарожне»
Відстань від автомагістралі	10 км від автотраси Р28	1 км від автотраси Т1702	14 км від автотраси М18	14 км від автотраси М03
Відстань від обласного центру	50 км	97 км	62 км	12 км
Туристичні об'єкти	1) НПП «Гомільшанські ліси» (11 км від садиби); 2) Катання на байдарках (12 км від садиби); 3) Озеро Борове (20 км від садиби);	1) «Слобожанський» НПП (3 км від садиби); 2) Шарівський палацово-парковий комплекс (20 км від садиби); 3) Співочі тераси (9 км від садиби); 4) Гідроогічний заказник «Чернещина» (120 м від садиби);	1) Курган слави (2 км від садиби); 2) Щучий ставок (6 км від садиби); 3) Екоферма (18 км від садиби);	1) Печенізьке водосховище (500 м від садиби); 2) Кулаківський заказник (10 км від садиби); 3) Ботанічний заказник «Ковиловий степ» (13 км від садиби);
Додаткові послуги	Відсутні	1) Чан з травами, сосновим гіллям та ялівцем; 2) Шашлик, плов та куліш на замовлення; 3) Кінні екскурсії; 4) Апі-будиночок з бджолами; 5) Ягідне вино власного виробництва,	1) Чан; 2) Лазня; 3) Масаж;	1) Лекції про коней, майстер-класи, їзда на конях, екскурсії по конюшням;

		натуральний мед;		
Цінова політика за добу	1000 грн	650 грн	3500 грн	500 грн
Опис садиби	Будинок з 9 номерами і окремий будиночок для компанії 4-5 осіб. Базу навколо оточує хвойний ліс. Є Мангальна зона, альтанки, ітня кухня з усім посудом, газовими печами, холодильникам и.	4 міні будинки, у вартість входить користування альтанкою і мангалом, широкий спектр додаткових послуг. Садиба входить до Всеукраїнської мережі "Українська гостинна садиба"	На території є два котеджі, басейн, банний комплекс, чан, тандир, коптильня і дві альтанки з мангалом. Будинки побудовані в етнічних стилях двох областей Сумської та Івано-Франківської. Є водопровід з мінеральною водою.	Приватна садиба з двох будинків. Перший цегляний будинок має три поверхи, другий дерев'яний одноповерховий має тримісну кімнату та сауну. Наявний Wi-Fi інтернет. На подвір'ї садиби є альтанка та гойдалка.

У дослідженні були проаналізовані показники фізичного та функціонального комфорту, відповідно до пунктів 2.1 і 2.2.

Проживання в садибах надає туристам можливість зануритися в автентичну атмосферу сільського життя, скуштувати місцеві страви та познайомитися з традиціями регіону, що сприяє створенню незабутніх вражень. Крім того, сільський туризм на Харківщині пропонує екологічно чисту продукцію, зокрема вино та мед, що позитивно позначається на економічному розвитку цього напрямку відпочинку.

Для вдосконалення зеленого туризму в Харківській області можна звернутися до досвіду французьких регіонів, таких як Шампань, Прованс, Гасконь і Нормандія. Садиби цих місцевостей відомі тим, що гармонійно поєднують етнічні особливості з сучасними стандартами гостинності [35]. На Харківщині вже спостерігається розвиток у цьому напрямку, але глибше занурення в історію краю та інтеграція місцевих традицій у сучасний

туристичний продукт сприятиме залученню більшої кількості відвідувачів, зацікавлених у культурній спадщині регіону.

Також перспективною ідеєю може стати створення «зеленого селища», де кожна садиба відображатиме особливості певного регіону України, що зробить туристичний досвід ще більш унікальним і пізнавальним.

РОЗДІЛ 3

ІННОВАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АКТИВНОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

3.1 Матриця доступності туристичних об'єктів Закарпатської області

Розвиток зеленого туризму в Закарпатському регіоні стає дедалі актуальнішим у контексті загальносвітового тренду на сталий розвиток. Одним із ключових аспектів цього процесу є створення матриці доступності туристичних об'єктів, яка допомагає визначити рівень зручності та досяжності локацій для прихильників екологічного туризму.

Закарпаття, завдяки своєму унікальному природному ландшафту, гірським лісам, річкам і культурним пам'яткам, має значний потенціал для розвитку цього напрямку. Однак важливо дослідити доступність туристичних об'єктів, враховуючи їхню природоохоронну та екологічну значущість.

Для апробації створеної матриці було обрано територію Закарпатської області. Аналіз рекреаційно-туристичних ресурсів і факторів розвитку туризму дозволив розробити відповідну матрицю (табл. 3.1), що охоплює основні міста регіону та найбільш популярні туристичні об'єкти. Було відібрано 11 населених пунктів і 15 визначних місць, а для оцінки відстаней між ними використовували дані сервісу Google Maps.

Для візуального сприйняття доступності локацій застосовано кольорове маркування: зелений колір позначає маршрути протяжністю до 70 км, які придатні для коротких одноденних подорожей, жовтий колір вказує на відстань від 70 до 150 км, що робить одноденну подорож складнішою, оскільки з урахуванням зворотного шляху маршрут значно подовжується. У таких випадках рекомендується ранній виїзд та пізнє повернення, сірий колір використовується для позначення відстаней понад 150 км, що доцільніше розглядати як дводенні подорожі.

Таблиця 3.1

Матриця доступності туристичних атракцій Закарпаття

	Перечин	Ужгород	Міжгір'я	Мукачеве	Свалява	Іршава	Хуст	Виноградів	Тячів	Рахів	Ясіня
Верецький перевал	94	107	62	67	43	103	119	115	147	233	250
Водоспад Труфанець	252	234	180	193	213	163	124	152	95	23	8
Водоспад Шипіт	109	121	29	82	57	117	87	110	115	188	218
«Деренівська купіль»	36	18	132	27	52	66	92	80	125	199	228
Замок паланок	58	40	110	5	30	43	70	58	96	177	206
Заповідний масив "Долина нарцисів"	132	114	60	73	93	94	5	32	30	104	133
Курорт "Воєводино"	20	43	120	62	40	97	112	109	155	288	258
Курорт "Солотвино"	183	165	111	125	145	94	56	83	26	47	77
НПП «Синевир»	144	150	11	117	92	104	69	92	79	150	97
Оленяча ферма	134	117	47	75	55	40	11	34	38	112	142
Селинська сироварня	139	121	55	80	101	50	15	38	40	113	144
Село десяти музеїв Колочава	162	174	30	135	110	99	60	87	62	136	116
Теребле - Ріцьке водосховище	168	161	36	120	117	90	51	78	54	127	157
Ужгородський замок	20	2	150	42	70	85	111	98	144	217	247
Чинадіївський замок	69	50	95	12	16	44	70	57	103	176	206

Дані, які містяться в таблиці 3.1, відображено у вигляді радіальних діаграм на рисунках 3.1-3.11.

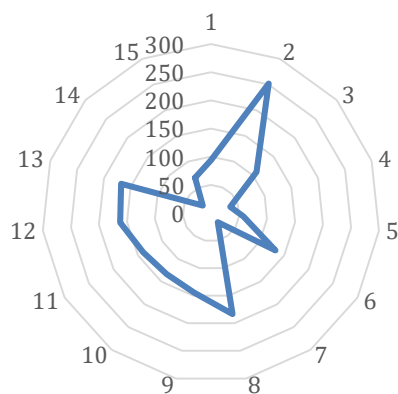

Рис.3.1 - місто Перечин

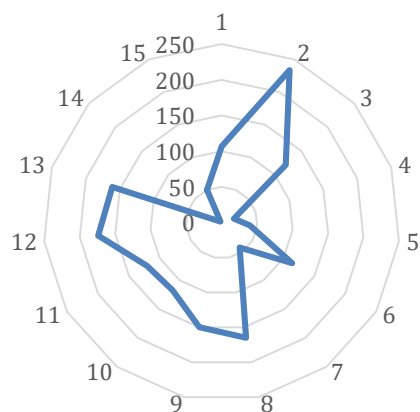

Рис.3.2 - місто Ужгород

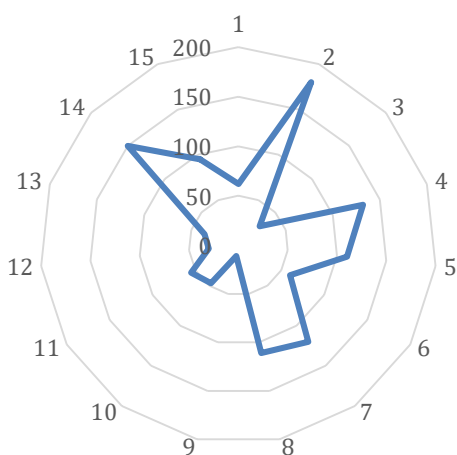

Рис.3.3 - місто Міжгір'я

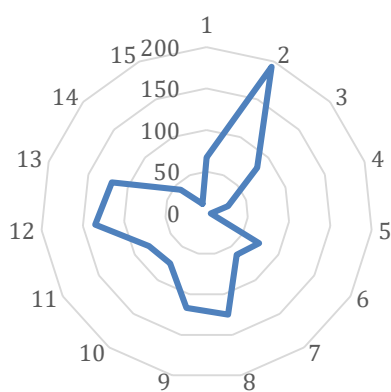

Рис.3.4 - місто Мукачеве

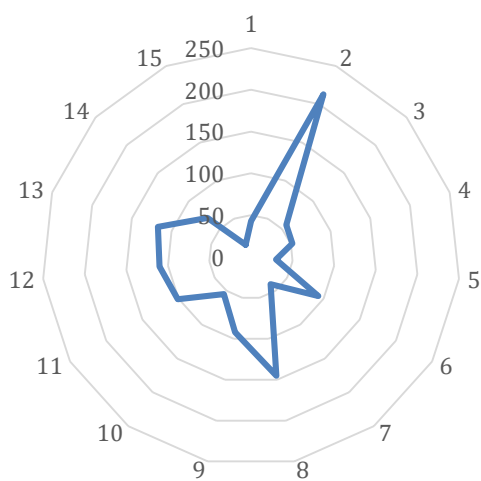

Рис.3.5 - місто Свалява

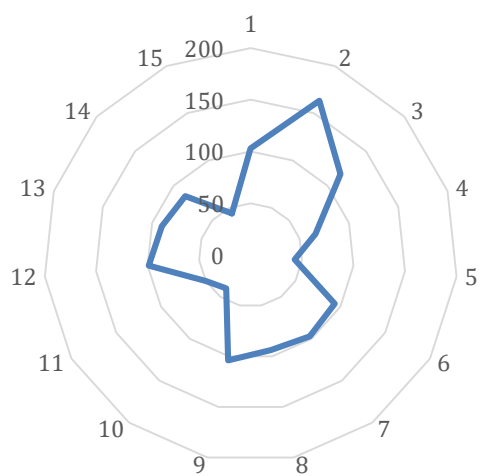

Рис.3.6 - місто Іршава

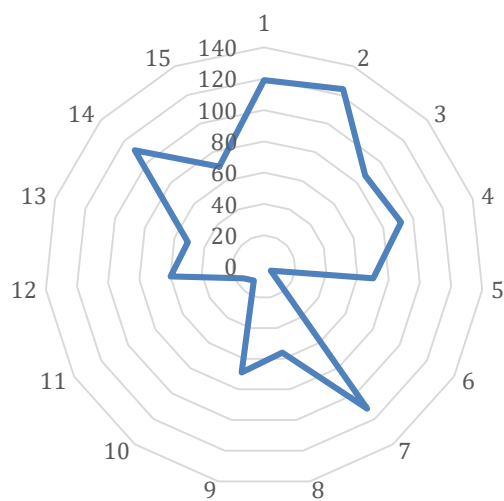

Рис.3.7 - місто Хуст

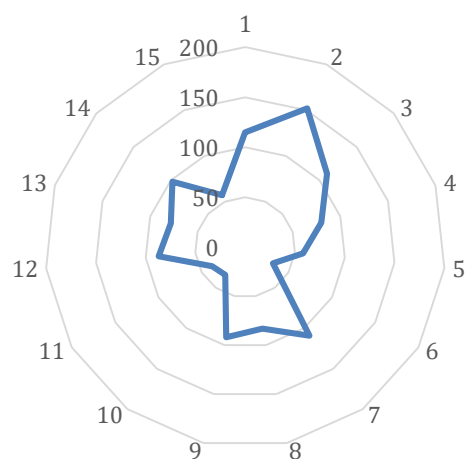

Рис.3.8 - місто Виноградів

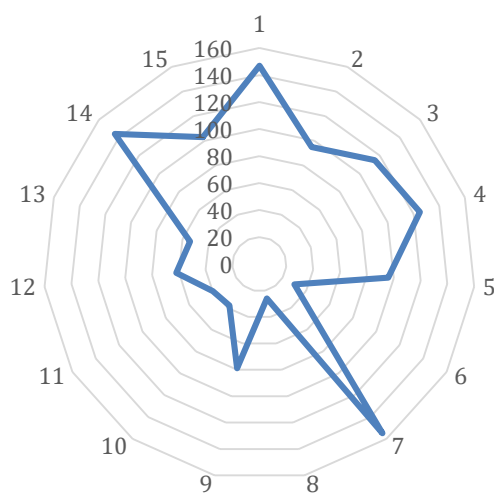

Рис.3.9 - місто Тячів

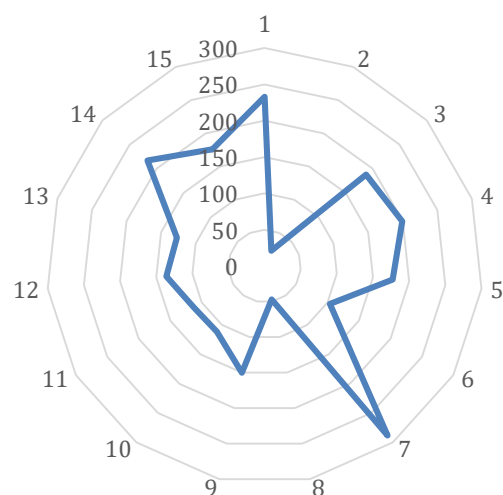

Рис.3.10 - місто Рахів

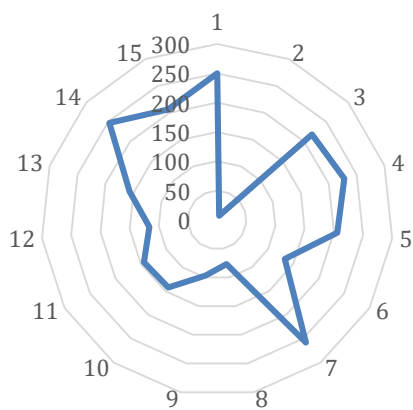

Рис.3.11 - місто Ясіня

Згідно з рисунками 3.1 - 3.11, найбільш привабливими для туристів містами є Міжгір'я (рис. 3.3) та Хуст (рис. 3.7). Це пояснюється їхнім вигідним розташуванням відносно основних туристичних атракцій: вони знаходяться в центрі області, мають зручні автомобільні розв'язки та концентрують найбільшу кількість популярних об'єктів. Найменш сприятливим для подорожей виявилось місто Ясіня (рис. 3.11), оскільки воно розташоване у південно-східній частині регіону, де туристичних атракцій значно менше.

Матриця доступності дозволяє оцінити рівень зручності туристичних локацій для подорожуючих з різних населених пунктів. Вона допомагає визначити оптимальні маршрути, розрахувати приблизний час у дорозі та витрати на переміщення між об'єктами, а також виділити найбільш привабливі точки для туристів.

Аналізуючи цю матрицю, місцева влада та туристичні організації можуть розробляти ефективні стратегії залучення туристів, покращення інфраструктури та створення нових туристичних маршрутів. Такий підхід дозволяє раціонально розподілити туристичний потік у регіоні, сприяючи його сталому розвитку та забезпечуючи комфорт як для місцевого населення, так і для гостей області.

Оскільки туристичні атракції суттєво впливають на розвиток індустрії, їх аналіз і систематизація є важливими для подальшого планування. У зв'язку з цим дослідження передбачає класифікацію та опис основних туристичних об'єктів у кожній матриці, що дозволить визначити їхні унікальні особливості, значення для відвідувачів та вплив на економічний розвиток регіону. Умовно представлені атракції можна класифікувати за таким принципом: природні атракції, фортифікаційні споруди та замки, курорти та рекреаційні зони, культурні та етнографічні об'єкти.

1. Природні атракції:

1.1 Верецький перевал - розташований на межі басейнів річок Стрий та Латориця на висоті 841 м. Відкриває дивовижні краєвиди на Боржавські полонини, що зачаровують у будь-яку пору року [44].

1.2 Водоспад Труфанець - найвищий природний водоспад Закарпаття (35 м), складається з п'яти каскадів. Включений до складу Карпатського біосферного заповідника у 1997 році [45].

1.3 Водоспад Шипіт - найповноводніший водоспад Карпат (14 м), один із семи природних чудес України. Відомий завдяки подіям у романі Любка Дереша «Трохи п'тьми» [46].

1.4 Заповідник "Долина нарцисів" - частина Карпатського біосферного заповідника, містить понад 400 видів рослин, зокрема рідкісні червонокнижні види. Головна перлина - нарцис вузьколистий [49].

1.5 Національний природний парк «Синевир» - заснований у 1989 році, охоплює 236 видів тварин, з яких 22 занесені до Червоної книги України. Має центр реабілітації бурих ведмедів і туристичну інфраструктуру [52].

1.6 Тербле-Ріцьке водосховище - гідротехнічна споруда площею 80 га та глибиною 8 м, відзначається мальовничими краєвидами на тлі карпатських лісів [56].

2. Фортифікаційні споруди та замки:

2.1 Замок Паланок - розташований у Мукачеві, має понад тисячолітню історію. Складається з трьох рівнів: верхнього (житлові приміщення та каплиця), середнього (адміністративний центр, казарми) та нижнього (оборонні бастіони) [48].

2.2 Ужгородський замок - заснований у IX столітті, спочатку був дерев'яною фортецею білих хорватів. Згодом зведено кам'яний замок, що протягом століть змінював власників та укріплювався [57].

2.3 Чинадіївський замок - один із найстаріших замків Закарпаття (XV ст.), поєднує елементи готики та ренесансу. Відзначається масивними стінами, великими вікнами та просторими залами [58].

3. Курорти та рекреаційні зони:

3.1 «Деренівська купіль» - сучасний оздоровчий комплекс (2016 р.), містить термальні й прісні басейни, «Срібні терми» та бювет із цілющою

водою «Закарпатська». Пропонує бальнеологічні та косметологічні процедури [47].

3.2 Курорт «Воеводино» - розташований за 50 км від Ужгорода, відомий мінеральними водами та можливостями активного відпочинку: піші та велосипедні маршрути, кінні прогулянки, сплави по річках [50].

3.3 Курорт «Солотвино» - відомий соляними озерами, що утворилися через просідання поверхні у вироблених шахтах. Найбільше – озеро Кунігунда, відоме високою концентрацією солі, що нагадує Мертве море [51].

4. Культурні та етнографічні об'єкти:

4.1 Село десяти музеїв Колочава - розташоване поблизу озера Синевир. Включає музей-скансен «Старе село» – перший у Закарпатті музей архітектури та побуту [55].

4.2 Селиська сироварня - виробляє три види сиру з екологічно чистого молока: «Хуст», «Нарцис Карпат» і «Селиський». Туристи можуть пройти дегустаційну екскурсію [54].

4.3 Оленяча ферма - ферма площею 57 га, де мешкає понад 300 оленів. Туристи можуть годувати їх прямо з рук, що робить атракцію особливо цікавою для сімейного відпочинку [53].

Отже, Закарпаття - це неповторний регіон, який вирізняється багатством туристичних локацій. Захопливі гірські пейзажі, прозорі озера, мальовничі ліси та колоритні містечка створюють ідеальні умови для відпочинку й подорожей.

3.1 Матриця доступності туристичних об'єктів Львівської області

Львівська область, завдяки своїм різноманітним природним ландшафтам, багатій культурній спадщині та унікальним історичним пам'яткам, має значний потенціал для розвитку зеленого туризму. Проте для успішного впровадження цієї туристичної концепції необхідно ретельно

дослідити рівень доступності туристичних об'єктів для мандрівників, які віддають перевагу екологічно чистим видам відпочинку.

Розробка матриці доступності туристичних локацій Львівської області є важливим кроком у створенні комфортного та привабливого середовища для туристів, зацікавлених у природних та культурних цінностях регіону. Завдяки такій матриці стане можливим оцінити рівень доступності ключових туристичних об'єктів, а також визначити напрями покращення інфраструктури для стимулювання розвитку зеленого туризму.

Структура матриці (табл. 3.2) ґрунтується на аналізі вибраних міст і туристичних атракцій Львівщини. Для дослідження було обрано 12 населених пунктів та 15 визначних місць, а відстані між ними визначено за допомогою сервісу Google Maps. Візуалізація даних здійснена за допомогою кольорового кодування відповідно до принципів, застосованих у таблиці 3.1.

Таблиця 3.2

Матриця доступності туристичних атракцій Львівщини

	Львів	Буськ	Золочів	Пустомити	Перемишляни	Стрий	Борислав	Жидачів	Жовкла	Броди	Дрогобич	Самбір
Ботанічний сад ЛДСУ	2	57	77	16	56	70	86	62	32	106	74	72
Буський парк	52	1	32	75	38	124	150	116	51	52	138	132
Водоспад Лазний	121	177	182	94	162	51	24	79	154	225	35	55
Гора Вапнярка	43	81	79	46	35	63	93	34	75	119	81	109
Дендропарк ім. Бенедикта Дибовського	3	65	74	20	53	71	98	63	32	114	86	79
Заказник "Бердо"	146	202	207	135	187	76	86	104	190	250	102	121
Заказник "Діброва"	65	103	102	67	59	44	85	15	97	140	72	115

Лавандові поля	37	60	58	45	21	75	114	47	69	97	102	103
Лиса Гора і Гора Сипуха	2	53	67	21	46	73	91	65	103	227	75	44
НПП "Королівські Бескиди"	105	165	173	97	152	91	67	120	131	214	62	31
Оброшинський дендропарк	15	76	83	8	63	69	79	61	44	125	65	59
Парк курорту Немирів	67	113	142	77	123	136	129	128	59	161	117	110
ПЗ "Розточчя"	31	83	107	41	86	99	94	92	39	132	82	75
Ранчо "Скарбова гора"	29	73	75	26	39	72	97	53	61	114	85	91
РЛП "Стільке Горбогір'я"	44	99	105	32	84	48	74	40	87	148	62	88

Дані, які містяться в таблиці 3.2, відображено у вигляді діаграм на рисунках 3.12-3.23.

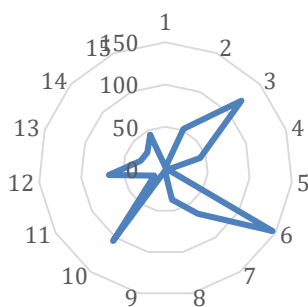

Рис. 3.12 - місто Львів

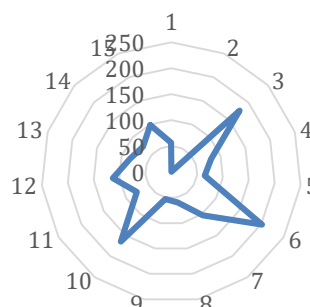

Рис. 3.13 - місто Буськ

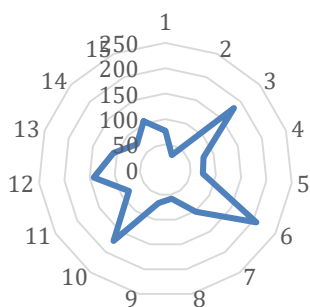

Рис. 3.14 - місто Золочів

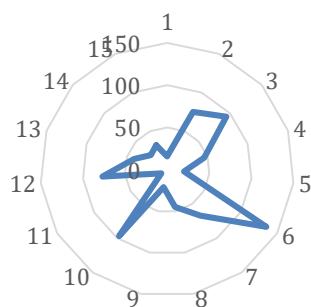

Рис. 3.15 - місто Пустомити

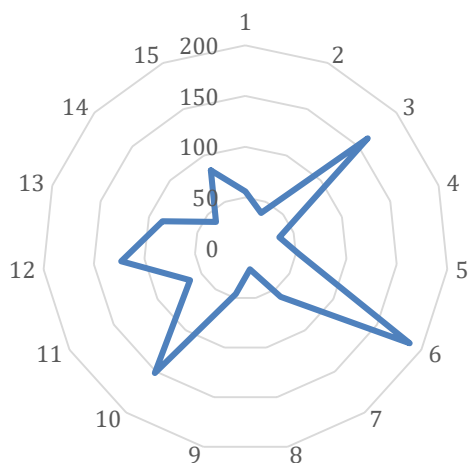

Рис. 3.16 - місто Перемишляни

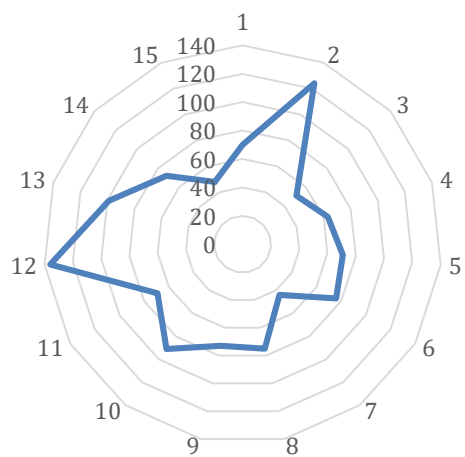

Рис. 3.17 - місто Стрий

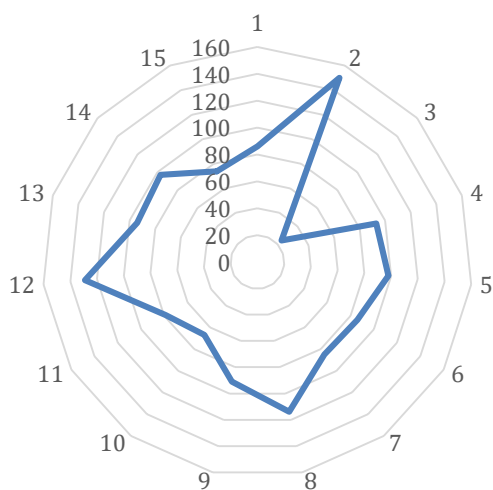

Рис. 3.18 - місто Борислав

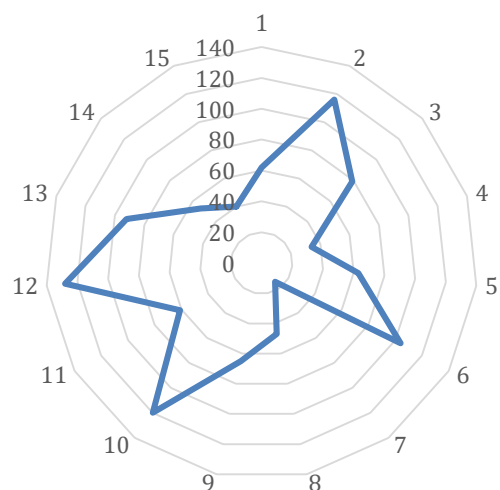

Рис. 3.19 - місто Жидачів

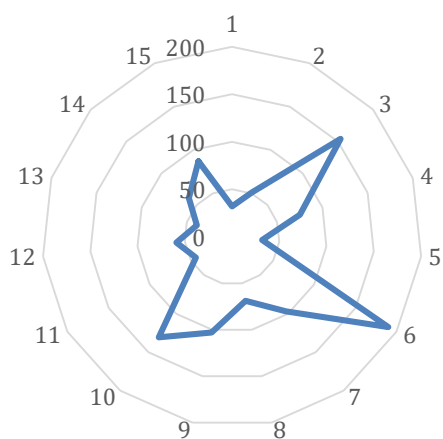

Рис. 3.20 - місто Жовкля

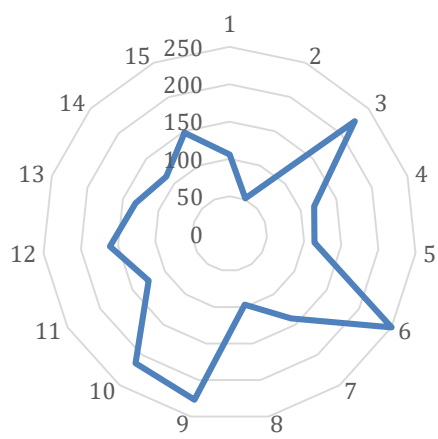

Рис. 3.21 - місто Броди

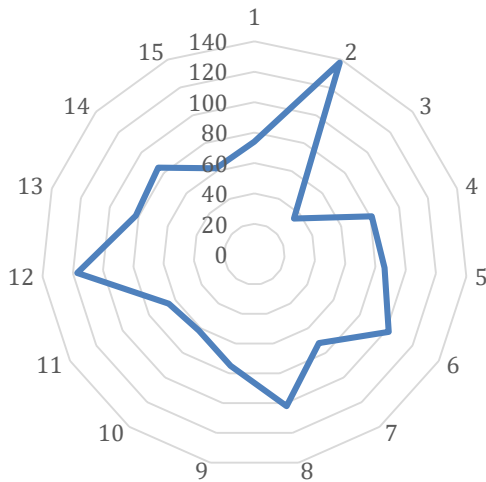

Рис. 3.22 - місто Дрогобич

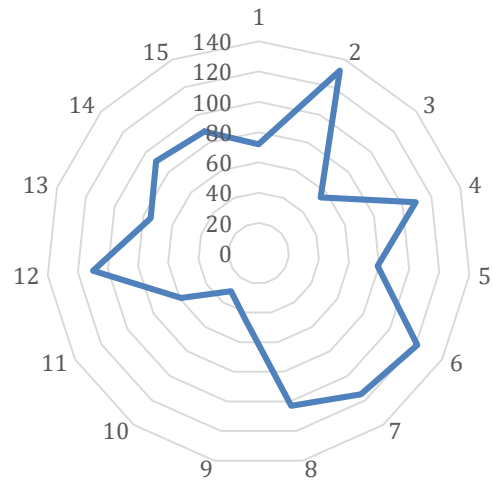

Рис. 3.23 - місто Самбір

Як видно з рисунків 3.12–3.23, найбільш зручними містами для подорожей та дослідження туристичних об'єктів Львівської області є Львів (рис. 3.12) і Пустомити (рис. 3.15). Це зумовлено їхнім географічним розташуванням у центральній частині області, де перетинається найбільша кількість автомобільних доріг і сконцентровано найбільше атракцій. Натомість найменш сприятливими для такого дослідження виявилися Броди (рис. 3.21) та Золочів (рис. 3.14), оскільки вони розташовані у східній частині області, де кількість туристичних атракцій значно менша.

Зелений туризм у Львівській області має значний потенціал для розвитку, за умови створення ефективної системи доступності туристичних об'єктів. Важливим чинником привабливості регіону для любителів екотуризму є оцінка доступності та зручності відвідування локацій. Покращення транспортної інфраструктури та забезпечення легкого доступу до природних і культурних пам'яток сприятиме зростанню туристичного потоку та сталому розвитку регіону. Для цього необхідно вдосконалювати систему доступності, враховуючи потреби екологічного туризму та збереження природних ресурсів області.

З метою детального аналізу туристичних об'єктів Львівської області було проведено дослідження, яке дозволило оцінити та класифікувати кожен об'єкт у рамках визначеної матриці. Такий підхід дає змогу глибше дослідити

особливості кожної локації та визначити її значення як для відвідувачів, так і для регіону загалом. Об'єкти класифіковано за категоріями: природні атракції, дендропарки та культурні ландшафти, туристичні та рекреаційні зони.

1. Природні атракції:

1.1 Ботанічний сад Львівського державного лісотехнічного університету – один із найстаріших ботанічних садів України та Східної Європи, заснований у 1852 році. Наразі виконує функції навчальної, науково-дослідної та природоохоронної установи при Львівському національному університеті імені Івана Франка [59].

1.2 Буський парк – пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, що розташована у надзаплавній долині річок Полтва та Західний Буг. Об'єкт входить до складу природно-заповідного фонду України та має особливий режим охорони [60].

1.3 Водоспад Лазний – трьохкаскадний водоспад у масиві Сколівські Бескиди, розташований поблизу села Довге. Його висота коливається від 10,5 до 12 метрів залежно від різних картографічних джерел [61].

1.4 Гора Вапнярка – геоморфологічно унікальна територія, вкрита високопродуктивними мішаними лісами. Тут зростають рідкісні рослинні угруповання, зокрема види, занесені до Червоної книги України: любка дволиста, лілія лісова, зозулині сльози яйцевидні тощо [62].

1.5 Заказник «Бердо» – ландшафтний заказник загальнодержавного значення, що охоплює територію у межах хребта Бердо. Його флористичний склад представлений буковими пралісами та рідкісними ялинниками, характерними для Стрийсько-Сянської Верховини [64].

1.6 Лиса Гора та Гора Сипуха – ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення, що входить до складу Національного природного парку «Північне Поділля». Тут зростають унікальні рослинні види, такі як місячниця гірська та неотінея обпалена [67].

1.7 Національний природний парк "Королівські Бескиди" – природоохоронна територія, що охоплює частину Верхньодністровських лісів.

Його фауна включає копитних (олень благородний, козуля), хижаків (вовк, борсук, видра), а також червонокнижні види, такі як рись, журавель чорний та підорлик [68].

1.8 Природний заповідник «Розточчя» – природоохоронна територія, де перетинаються ареали євразійських видів дерев та чагарників. Заповідник відомий також своєю орнітологічною значимістю, оскільки є місцем зимівлі багатьох видів птахів [71].

2. Дендропарки та культурні ландшафти:

2.1 Дендропарк імені Бенедикта Дибовського – дендрологічний парк місцевого значення у Львові, закладений у 1910 році. Колекція містить понад 113 видів дерев і кущів, серед яких червонокнижні рослини, а також 130 видів тварин [63].

2.2 Оброшинський дендрологічний парк – дендрологічний парк загальнодержавного значення, що налічує понад 60 видів дерев і чагарників, зокрема рідкісні види: ліріодендрон тюльпановий, платан західний, магнолія Кобус [69].

2.3 Парк курорту Немирів – об'єкт садово-паркового мистецтва місцевого значення, що включає численні природні джерела мінеральної води та унікальний 1000-річний дуб [70].

3. Туристичні та рекреаційні зони:

3.1 Лавандові поля – туристична атракція, розташована на висоті 342 м над рівнем моря. На території висаджено близько 28 тисяч кущів лаванди вузьколистої, що створює мальовничі ландшафти та сприяє розвитку гастрономічного туризму [66].

3.2 Ранчо «Скарбова гора» – рекреаційна територія, що поєднує туристичну діяльність та конярство. Тут організовують кінні походи та ознайомчі екскурсії, що сприяють розвитку екотуризму [72].

3.3 Регіональний ландшафтний парк «Стільке Горбогір'я» – природоохоронна територія, створена для збереження комплексу букових лісів та археологічної пам'ятки – городища VIII–XII століть [73].

Результати дослідження свідчать, що подальший розвиток зеленого туризму у Львівській області потребує покращення транспортної доступності природних та культурних об'єктів, а також інтеграції екологічних підходів до їх збереження. Формування ефективної матриці доступності туристичних об'єктів сприятиме залученню більшої кількості відвідувачів та сталому розвитку регіону.

3.3 Матриця доступності туристичних об'єктів Харківської області

Харківська область характеризується значним природним і туристичним потенціалом, що створює передумови для розвитку зеленого туризму після завершення бойових дій. Даний напрямок спрямований на поєднання відпочинку в природному середовищі з екологічно відповідальними формами рекреації. Для ефективного планування та розширення туристичної інфраструктури необхідно здійснити комплексний аналіз доступності ключових туристичних об'єктів регіону.

Одним із важливих інструментів такого аналізу є матриця доступності, яка дозволяє оцінити транспортну досяжність туристичних атракцій і визначити пріоритетні напрями розвитку зеленої туристичної мережі в області. У таблиці 3.3 представлено матричну модель, що охоплює 15 туристичних об'єктів та 13 населених пунктів Харківської області. Визначення відстаней між зазначеними пунктами здійснювалося з використанням сервісу Google Maps, що дозволяє отримати актуальні та максимально точні просторові дані. Для полегшення візуального сприйняття та інтерпретації інформації було застосовано кольорове кодування, узгоджене з принципами, використаними в таблицях 3.1 та 3.2. Таке графічне оформлення сприяє швидкому порівнянню та виявленню просторових закономірностей у розміщенні туристичних об'єктів відносно ключових населених пунктів регіону.

Таблиця 3.3

Матриця доступності туристичних атракцій Харківщини

	Лозова	Харків	Берестин	Ізюм	Балаклія	Мерефа	Валки	Богодухів	Люботин	Златопіль	Чугуїв	Зміїв	Дергачі
НПП "Гомільшанські ліси"	124	51	112	111	59	45	75	122	77	62	74	14	87
Гора Кременець	104	168	170	82	77	159	189	248	213	116	130	128	188
НПП "Дворічанський"	300	181	264	123	145	187	240	246	212	239	128	188	186
Фельдман- Екопарк	162	15	121	130	99	44	68	74	39	100	44	61	14
Зміївські кручі	83	46	108	102	50	40	70	117	73	58	69	9	83
Кицівська пустеля	71	51	149	99	68	72	125	132	84	124	15	73	71
Краснокутський дендропарк	195	102	141	242	211	87	49	41	92	134	156	112	111
Липецькі печери	33	35	144	144	113	67	91	98	63	124	58	75	33
Олексіївська фортеця	65	90	128	113	60	61	90	138	93	4	124	56	102
НПП "Слобожанський"	195	98	140	239	208	112	48	38	88	134	153	111	107
Писарівський етномузей	202	69	146	188	156	82	85	42	59	141	102	108	44
Садіба "Наталівка"	208	91	152	232	201	105	54	33	65	147	146	130	100
Солоне озеро	81	109	46	205	153	77	81	141	96	40	141	102	120
Співочі тераси	224	90	169	232	201	105	56	31	82	163	146	131	100
Шарівський замок	197	79	141	221	189	93	57	22	54	136	135	119	73

Дані, які містяться в таблиці 3.3, відображено у вигляді діаграм на рисунках 3.24 – 3.36.

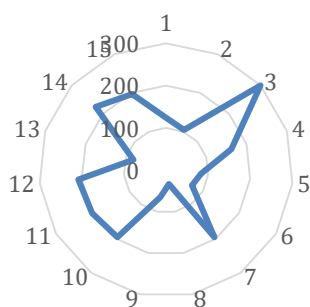

Рис.3.24 - місто Лозова

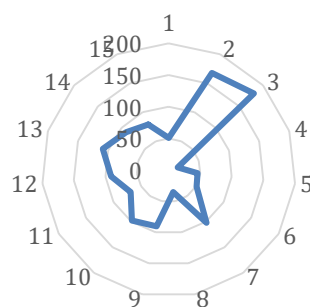

Рис. 3.25 - місто Харків

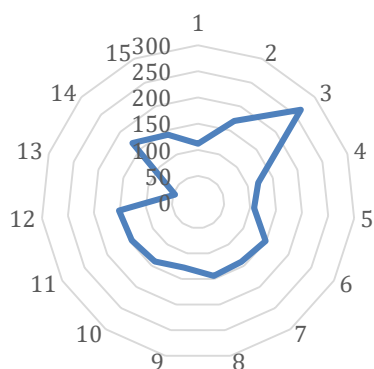

Рис.3.26 - місто Берестин

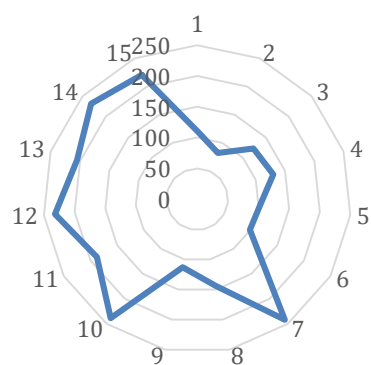

Рис.3.27 - місто Ізюм

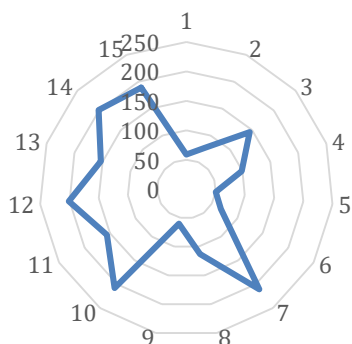

Рис.3.28 - місто Балаклія

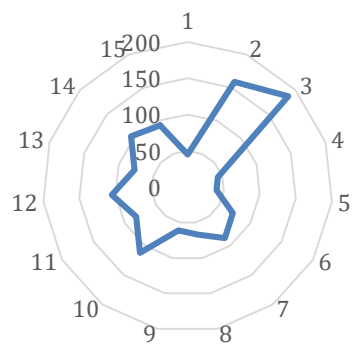

Рис.3.29 - місто Мерефа

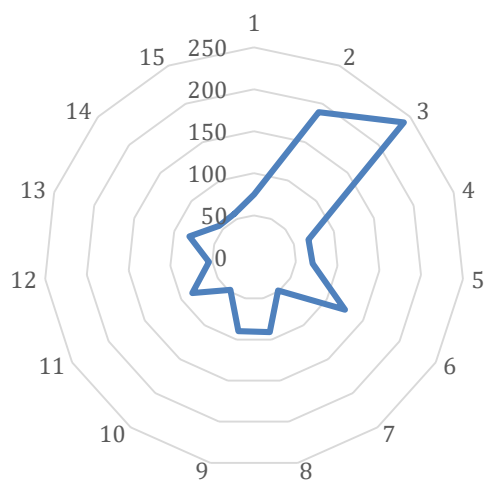

Рис.3.30 - місто Валки

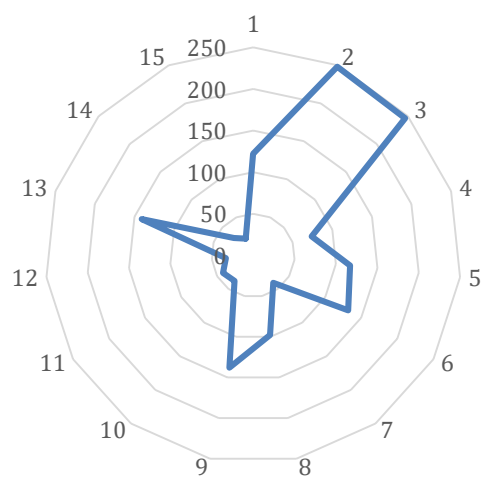

Рис.3.31 - місто Богодухів

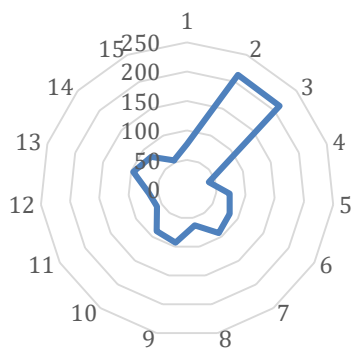

Рис.3.32 - місто Люботин

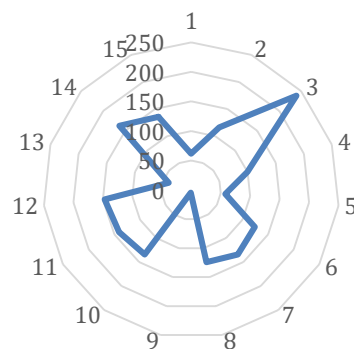

Рис. 3.33- місто Златопіль

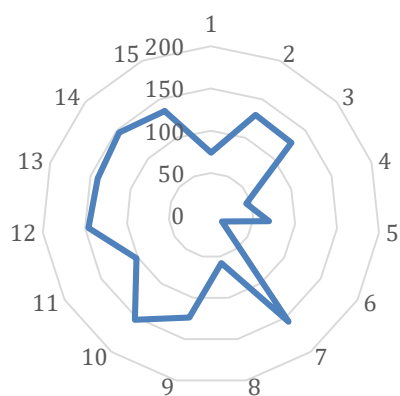

Рис.3.34 - місто Чугуїв

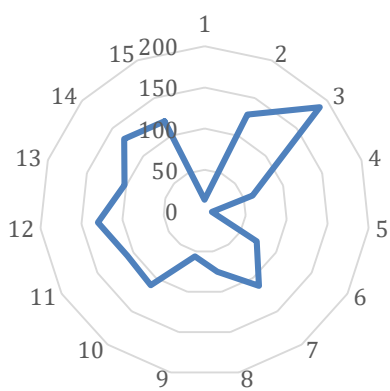

Рис.3.35 - місто Зміїв

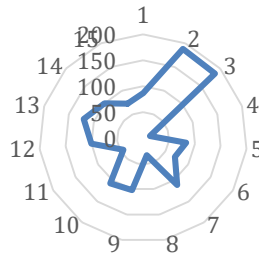

Рис.3.36 - місто Дергачі

Аналіз просторової доступності туристичних об'єктів Харківської області свідчить про значний потенціал регіону для розвитку зеленого туризму. На основі результатів дослідження (рис. 3.24–3.36) встановлено, що найбільш сприятливими населеними пунктами для відвідування туристичних атракцій є м. Валки (рис. 3.30) та м. Богодухів (рис. 3.31), тоді як найменш доступним є м. Ізюм (рис. 3.27). Така тенденція пояснюється географічним розташуванням: м. Валки та м. Богодухів знаходяться в центральній-західній частині області, яка характеризується розвинутою транспортною інфраструктурою та високою концентрацією туристичних об'єктів. Натомість м. Ізюм розташований у східній частині регіону, де щільність туристичних атракцій є нижчою, а транспортне сполучення менш розгалужене.

Отримані результати підтверджують доцільність використання матриці доступності як ефективного аналітичного інструменту для оцінки логістичних характеристик туристичних маршрутів. Стратегічний розвиток зеленого туризму може стати важливим чинником сталого розвитку Харківської області у післявоєнний період, сприяючи збереженню природних ресурсів, підвищенню економічної активності та створенню робочих місць.

Подальший розвиток цієї сфери потребує вдосконалення туристичної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів, популяризації екотуризму на національному та міжнародному рівнях, а також залучення інвестицій у нові екологічні проекти.

Крім того, для детального аналізу туристичного потенціалу інших регіонів було проведено додаткове дослідження туристичних об'єктів

Харківської області. Опис та класифікація кожного об'єкта з матриці дозволяє оцінити його привабливість, доступність та економічну ефективність для регіону та відвідувачів. Об'єкти класифіковано за такими категоріями: природні атракції, культурні та історичні об'єкти, екологічні та рекреаційні зони, етнографічні та народні пам'ятки, природні водойми та особливі природні явища, акустичні пам'ятки.

1. Природні атракції:

1.1 Національний природний парк «Гомільшанські ліси» - створений у 2004 році для збереження лісостепових природних комплексів долини р. Сіверський Донець. Має значну цінність для біорізноманіття, наукових досліджень та рекреації. Тут збереглися скіфські городища та козацький монастир [74].

1.2 Гора Кременець - найвища точка Харківської області, відома своїми кам'яними монументами. Важливий географічний та археологічний об'єкт [75].

1.3 Національний природний парк «Дворічанський» - визначається унікальними крейдяними ландшафтами, які мають наукове значення завдяки геологічним і палеонтологічним ресурсам [76].

1.4 Зміївські кручі - характеризуються зсувними терасами. Є цінним об'єктом для географічних досліджень та зберігають стародавні легенди [78].

1.5 Кицівська пустеля - єдина напівпустеля Харківської області, привертає увагу унікальною екосистемою. Популярне місце для екстремальних видів спорту та туристичних походів [79].

1.6 Національний природний парк «Слобожанський» - частина Слобожансько-Галицького екологічного коридору, де ліси займають понад 90% території. Важливий для збереження біорізноманіття та розвитку рекреації [83].

2. Культурні та історичні об'єкти:

2.1 Краснокутський дендропарк - один із найстаріших в Україні, заснований понад 200 років тому. Вражає своєю садово-парковою архітектурою XVIII століття [80].

2.2 Липецькі печери - антропогенні печери в смт. Липці, які мають значну археологічну цінність [81].

2.3 Олексіївська фортеця - зведена у 1731 році як частина Української оборонної лінії. Важливий історичний та архітектурний об'єкт [82].

2.4 Шарівський замок - неоготичний палац кінця XIX століття в селищі Шарівка. Вражає своєю архітектурою, декором і розкішними ландшафтами [88].

3. Екологічні та рекреаційні зони:

3.1 Фельдман Екопарк - відомий зоопарком, займається екологічною освітою та реабілітацією тварин. Важливий центр збереження рідкісних видів [77].

4. Етнографічні та народні пам'ятки:

4.1 Писарівський етнографічний музей - музей під відкритим небом, що демонструє старовинні зразки народної архітектури Слобідського краю: вітряк, корчму, комору, селянську хату [84].

4.2 Садиба «Наталівка» - розташована на річці Мерчик, побудована цукровим магнатом І. Харитоненком. Вражає парковою архітектурою XIX століття, зберігає величний ландшафт та старовинні дубові ліси [85].

5. Природні водойми та особливі природні явища:

5.1 Солоне озеро - унікальний природний об'єкт із високою концентрацією солі, що нагадує Мертве море. Відоме лікувальними властивостями та можливістю плавання без ризику потонути [86].

6. Акустичні пам'ятки:

6.1 Співочі тераси - унікальна пам'ятка садово-паркової культури у формі амфітеатру. Завдяки чудовій акустиці стала популярним місцем для концертів та культурних заходів [87].

Аналіз туристичних об'єктів регіону дозволяє визначити їхній вплив на загальний туристичний потенціал області, що допомагає у виборі оптимальних маршрутів і стратегії розвитку туризму.

РОЗДІЛ 4

ЕКОЛОГІЧНІ ІНІЦІАТИВИ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ: ДОСВІД ЕКОГОТЕЛЮ «ТАОР КАРПАТИ»

Сучасна туристична індустрія динамічно розвивається, і дедалі більше значення надається екологічній стійкості та відповідальному використанню природних ресурсів. В Україні набирає популярності екотуризм [89, 90], одним з векторів розвитку якого є створення готельних комплексів, орієнтованих на екологічні стандарти. Функціонування таких закладів базується на принципах збалансованого розвитку та екологічно раціонального управління, яке включає три основні аспекти: виховний, господарський та бізнесовий.

1. Екологічне виховання в рамках готельного бізнесу спрямована на підвищення рівня екологічної свідомості серед гостей, особливо дітей та молоді.

2. Екологоорієнтовані господарські ініціативи передбачають впровадження екологічно безпечних технологій та зменшення кількості відходів.

3. Підтримка екологічного бізнесу сприяє розвитку локальної економіки та розширенню сфери зеленого бізнесу.

Аналіз, як ці екологічні ініціативи реалізуються на практиці, використовуючи приклад екоготелю «Таор Карпати», розташованого у Львівській області показав [91]:

1. Виховні або освітні ініціативи, спрямовані на підвищення екологічної обізнаності, насамперед серед дітей та молоді, хоча вони також зацікавлюють ширше коло відвідувачів. Основні заходи, що проводить екоготель:

- клуб «Лісова школа» – інтерактивні заняття для дітей, що формують екологічну грамотність та відповідальне ставлення до природи;
- еко-куточок із навчальними макетами – демонстрація роботи альтернативних джерел енергії, таких як сонячні панелі та вітрогенератори;

- екскурсії на місцеві ферми – знайомство туристів із натуральним фермерством та традиційними методами господарювання;
- програми збереження біорізноманіття – встановлення годівниць для птахів, створення сприятливих умов для комах-запилювачів;
- інформаційні кампанії щодо раціонального використання води та електроенергії, які мотивують гостей свідомо споживати ресурси.

Рис.4.1- 4.2 - Виховні ініціативи

Джерело: Автор

2. Готель реалізує екологічно орієнтовані господарські ініціативи, спрямовані на раціональне використання ресурсів та скорочення відходів:

- система роздільного збору сміття – організація сортування відходів із подальшим компостуванням органічних залишків;
- відмова від одноразового пакування – запровадження багаторазових дозаторів для косметичних засобів замість одноразових флаконів;
- власне екологічне господарство – вирощування овочів, зелені та трав для використання в ресторані готелю.

Рис.4.3 - 4.4 - Господарські ініціативи

Джерело: Автор

3. Екологічна складова бізнес-моделі готелю включає підтримку місцевих виробників та розвиток екологічного підприємництва:

- магазин еко-продукції – реалізація натуральних товарів місцевого виробництва;
- перехід на екологічне пакування – використання паперових пакетів замість пластикових;
- зменшення використання пластику – продаж натурального чаю та меду в скляних банках;
- планування альтернативних джерел енергії – проєктування сонячної електростанції для повного забезпечення готелю чистою енергією.

Рис. 4.5 - 4.6 - Бізнесові ініціативи

Джерело: Автор

Досвід екоготелю підтверджує результативність комплексного підходу до розвитку екологічного туризму, що охоплює виховні, господарські та бізнесові аспекти. Така стратегія не лише сприяє охороні навколишнього середовища, а й позитивно впливає на економічний розвиток регіону. Подальше зростання екотуризму потребує впровадження найкращих міжнародних практик, підтримки з боку держави та активного залучення місцевих спільнот.

ВИСНОВКИ

1. У першому розділі було проведено всебічний аналіз світових підходів до організації екологічного туризму. Вивчено ключові принципи та практики, які застосовуються у різних країнах. Це включає використання стійких практик, залучення місцевих громад, збереження природних та культурних ресурсів, а також маркетинг і просування екотуристичних напрямків. Світовий досвід показав, що успіх екологічного туризму залежить від злагодженої співпраці між державними органами, приватним сектором та громадськими організаціями. Вивчення теорії та практики екологічного туризму в Україні виявило, що країна має значний потенціал для розвитку цього напрямку. Проте існують проблеми, такі як недостатня інфраструктура, брак фінансування та обмежена популяризація серед туристів.

2. Аналіз садиб у Закарпатській області показав, що регіон має унікальні природні та культурні ресурси, які можуть бути основою для розвитку екотуризму. Оптимізувати зелений туризм у регіоні можна завдяки розбудові «зелених» туристичних селищ, які облаштовуються у місцевостях з мальовничою природою, національних і регіональних ландшафтних парків. Дослідження у Львівській області виявило, що регіон також має значний потенціал для зеленого туризму завдяки своїм культурним та природним об'єктам. Удосконалити туризм тут можна за допомогою створення зеленого туризму на базі історичних будинків (замках, палацах, монастирях), розташованих у сільській місцевості. Харківська область має свої специфічні особливості та потенціал для розвитку зеленого туризму, який можливий після закінчення бойових дій. Оптимізувати екотуризм можна завдяки створенню зеленого селища, де кожна садиба буде відповідати історії певного краю України.

3. Аналіз трьох регіонів — Львівської, Харківської та Закарпатської областей — через розроблені матриці доступності туристичних об'єктів показав значний потенціал для розвитку зеленого туризму. Матриці дозволили

оцінити транспортну доступність та інфраструктуру для ключових природних, культурних і рекреаційних атракцій. У Львівській та Харківській областях найбільш сприятливими для розвитку зеленого туризму є центральні міста, зокрема Львів, Пустомити, Валки та Богодухів, завдяки їхньому зручному географічному розташуванню та розвитку транспортних мереж. Водночас віддалені райони, такі як Броди, Золочів та Ізюм, потребують покращення інфраструктури та транспортної доступності. Аналогічна ситуація спостерігається й в Закарпатті, де центральні міста Ужгород та Мукачево мають великий потенціал для туризму, але гірські райони потребують удосконалення доріг і доступу до туристичних об'єктів. Загалом, результати дослідження підкреслюють важливість розвитку інфраструктури для забезпечення сталого розвитку зеленого туризму в цих областях.

4. Досвід екоготелю «Таор Карпати» є яскравим прикладом успішної реалізації екологічно орієнтованих ініціатив у готельному бізнесі. Впроваджені виховні, господарські та бізнесові заходи сприяють підвищенню екологічної свідомості серед гостей, раціональному використанню ресурсів та підтримці локальних виробників. Комплексний підхід до розвитку екотуризму, що поєднує екологічну сталість і економічний розвиток, має великий потенціал для подальшого зростання цього сектору в Україні. Для цього важливими є впровадження міжнародних практик, державна підтримка та активна участь місцевих спільнот.

5. Проведене дослідження показало, що розвиток екологічного (зеленого) туризму в регіонах України має значний потенціал і може сприяти економічному, соціальному та екологічному розвитку країни. Реалізація запропонованих рекомендацій допоможе ефективно використати наявні ресурси, створити нові робочі місця та підвищити привабливість регіонів для внутрішніх і зовнішніх туристів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Fennell D. A., Cooper C. Sustainable tourism: Principles, contexts and practices. *Journal of Ecotourism*. Vol. 6. Bristol: Channel View Publications, 2020. 28 p. DOI: <https://doi.org/10.21832/97818454176>
2. Dewi A. A. S. L., Rahayu M. I. F., Wibisana A. A. N. A. Green Tourism In Sustainable Tourism Development in Bali Based On Local Wisdom. *Journal Dinamika Hukum*. 2023. № 7. P. 111–130. DOI: <https://doi.org/10.20884/1.jdh.2023.23>
3. Susiyanto S. Concept Application Analysis Green Tourism in the Development of Borobudur Temple as a Super Priority Destination. *Ideas: Jurnal Pendidikan, Sosial, dan Budaya*. 2022. T. 8, № 4. p. 1371–1378. DOI: <https://doi.org/10.32884/ideas.v8i4.10>
4. Yue X.-G. та ін. The role of green innovation and tourism towards carbon neutrality in Thailand: Evidence from bootstrap ADRL approach. *Journal of Environmental Management*. 2021. Vol. 292. p. 234–241. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021>
5. Rahmawati R. та ін. Green entrepreneurship: a study for developing eco-tourism in Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 2021. Vol. 8, № 5. p. 143–150. DOI: <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol>
6. Nistoreanu P., Aluculesei A.-C., Avram D. Is green marketing a label for ecotourism? The Romanian Experience. *Information*. 2020. Vol. 11, № 8. p. 389. DOI: <https://doi.org/10.3390/info11080389>
7. Lolua D., Aladashvili M. Green tourism - a contributing factor to the development of the green economy. *Globalization and Business*. 2020. № 5(9). p. 171–178. DOI: <https://doi.org/10.35945/gb.2020.09>.
8. Zheng Q., Chengcai T., Ying Z. Evaluation and Enhancement Model of the Development Potential of Green Tourism in Beijing's Ecological Conservation Area. *Journal of Resources and Ecology*. 2024. Vol. 15, № 2. p. 484–495. DOI: <https://doi.org/10.5814/j.issn.1674-764>

9. Hall C. M. Tourism and the Capitalocene: From green growth to ecocide. *Tourism Planning & Development*. 2022. Vol. 19, № 1. p. 61–74. DOI: <https://doi.org/10.1080/21568316.2021>
10. Saseanu A. S. та ін. Aspects of digitalization and related impact on green tourism in European countries. *Information*. 2020. Vol. 11, № 11. p. 507–510. DOI: <https://doi.org/10.3390/info11110507>
11. Toubes D. R., Araújo-Vila N. A review research on tourism in the green economy. *Economies*. 2022. Vol. 10, № 6. p. 137–149. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies100>
12. Chen W. Developing a Sustainable Business Model of Ecotourism in Ethnic-Minority Regions Guided by the Green Economy Concept. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, № 2. p. 14–22. DOI: <https://doi.org/10.3390/su15021400>
13. Shang Y. та ін. Eco-tourism, climate change, and environmental policies: empirical evidence from developing economies. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2023. Vol. 10, № 1. P. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-023>
14. Baloch Q. B. та ін. Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*. 2023. Vol. 30, № 3. P. 5917–5930. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11356-022-22496-w>
15. Salman A., Jaafar M., Mohamad D. A comprehensive review of the role of Ecotourism in sustainable tourism development. *E-Review of Tourism Research*. 2020. Vol. 18, № 2. P. 215–233. URL: <https://ertr.tamu.edu> (дата звернення: 26.06.2024).
16. Сільський зелений туризм як ефективний інструмент ревіталізації сільських територій у післявоєнний період. *Dspace Home*. URL: <https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/8135?show=full> (дата звернення: 30.03.2025).
17. Самсонова В. В. Зелений туризм як каталізатор сталого розвитку територій та формування ресурсного потенціалу територіальних громад. Від

теорії до практики в управлінні та врядуванні: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 червня 2024 року (до Дня державної служби) / за заг. ред. О. В. Євсюкової, І. С. Гриценка, С. М. Приліпка. Київ : НУБіП, 2024. 2024. С. 143–144.

18. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Все про туризм: туристична бібліотека*. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/kudinova (дата звернення: 30.03.2025).

19. Хмара О. Зелений туризм в Україні. Тренди розвитку менеджменту, фінансів та бізнес-технологій в умовах формування сучасної економіки та суспільства: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (30 листопада 2022 року). – Київ : Міжнародний європейський університет. – 2022. С. 171–173. URL: <https://oa.nmu.org.ua/ua/folder20> (дата звернення: 01.03.2025).

20. Кісіль К. Сільський (зелений) туризм: шляхи підвищення ефективності. *Міжнародні наукові дослідження: інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку*: матеріали V Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 71–73. URL: https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2024/09/IntScRes-Kyiv-Apr2024_v2.pdf#page=72 (дата звернення: 01.03.2025).

21. Донець М., Васильчук В. Зелений туризм у Німеччині. *Світ цінностей і цінності у світі*: матеріали міжнар. студент. науково-практ. відеоконференції, м. Київ, 13 трав. 2021 р. Київ, 2021. С. 650–653. URL: <https://psy.knlu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Тези-студентів-2021.pdf#page=650> (дата звернення: 01.03.2025).

22. Олійник В., Данілова О. Організація туризму: сільський зелений туризм, світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5666> (дата звернення: 01.03.2025).

23. Бойко А. А., Добровольська В. А. Зелений туризм на Херсонщині: проблеми та перспективи. *Географія та туризм*: матеріали V Всеукраїнської

науково-практичної Інтернет-конференції (28 лютого 2022 р., м. Харків). Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2022. С. 242–245. URL:<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d48fb7c1-bd20-4f6e-b312-b913e344ae46/content> (дата звернення: 01.03.2025).

24. Белобородова М. В. Сільський зелений туризм як напрям розвитку Петриківської громади. *Наукова весна 2023*: матеріали XIII Міжнародної науково-технічної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (1–3 березня 2023 р., м. Дніпро). Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 419–421. URL:https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163837/Наукова_весна_2023-419-421.pdf (дата звернення: 01.03.2025).

25. Шевченко О. О. Сільський зелений туризм в умовах воєнного стану. Освіта і наука в умовах викликів і загроз. *Внесок молодих вчених в сталий розвиток*: збірник тез міжнародної наукової конференції (21–22 листопада 2024 р., м. Київ). Київ: НУБіП України, 2024. С. 228–232. URL:https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u349/zbirnik_tez_iae.pdf#page=228 (дата звернення: 01.03.2025).

26. Марусей Т. В. Зелений туризм як екологічний напрям розвитку сільських територій. *Розвиток сільських територій на засадах екологічності, енергонезалежності й енергоефективності*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (11 листопада 2021 р., м. Полтава). Полтава: Полтавський державний аграрний університет, 2021. С. 19–22. URL:https://zhatk.zt.ua/wpcontent/uploads/2021/11/zbirnik_pdau_11.11.pdf#page=20 (дата звернення: 01.03.2025).

27. Кальченко С. В. Сільський зелений туризм як об'єкт екологічного маркетингу. *Туризм у XXI столітті*: виклики та реагування: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 травня 2021 р., м. Мелітополь). Мелітополь: ТДАТУ, 2021. С. 70–72. URL:http://feb.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/Zbirnik-tez-2021_33_04-1.pdf#page=72 (дата звернення: 01.03.2025).

28. Бойко В. О. Екологічний туризм як складова зеленої економіки. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. С.58-61 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 01.03.2025).
29. Кадош С. В., Редько В. Є. Теоретичні і практичні аспекти розвитку сільського туризму в Дніпропетровській області. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. С.123-126. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 01.03.2025).
30. Тищук І., Ільїна О. Сільський зелений туризм в Україні: стан, динаміка, міжнародний досвід. *Географічні часописи ВНУ*. 2024. № 3. С. 87–132. DOI: 10.32782/geochasvnu.2024.3.12. (дата звернення: 01.03.2025).
31. Садиба Родан | Берегово. Відпочинок в Карпатах. Світ Карпат. URL: <https://svitkarpat.com/hotels/rodan/> (дата звернення: 26.06.2024).
32. Велосадиба «Добра ніч». Відпочинок в Карпатах. URL: <https://karpatytur.info/uzhgorod-2/item/bed-bike-velosadiba-dobra-nuch.html> (дата звернення: 26.06.2024).
33. Газдівська хижа. Пилипець. Відпочинок в Карпатах. *Світ Карпат*. URL: <https://svitkarpat.com/hotels/gazdivska> (дата звернення: 26.06.2024).
34. Еко-садиба "Чудодієво в Чинадієво" – Курортний відпочинок в Чинадійово – Закарпаття. *Karpaty.rocks*. URL: <https://karpaty.rocks/eko-sadiba-chu> (дата звернення: 26.06.2024).
35. Європейський досвід організації сільського зеленого туризму. *Все про туризм*. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/siltur2.htm (дата звернення: 26.06.2024).
36. «Гостинні бойки» – Верхнє Гуснє. Відпочинок в Карпатах. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/lv/sm/verkhnye.husne/houses/hostynni.boiky/> (дата звернення: 26.06.2024).
37. «Карпатський маєток» – Славське. Відпочинок в Карпатах. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/lv/st/slavsko/houses/karpatsky.mayetok/> (дата звернення: 26.06.2024).

38. Еко-садиба Каскад, Велика Волосянка. *Відпочинок в Карпатах*. URL: <https://toursector.org.ua/uk/eko-sadiba-kaskad-velika-volosyanka/> (дата звернення: 26.06.2024).
39. «Біля Погару» – Славське. *Відпочинок в Карпатах*. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/lv/st/slavsko/houses/bilya.poharu/> (дата звернення: 26.06.2024).
40. Зелена Садиба. *Відпочинок в Карпатах*. URL: <https://zelena-sadyba.com.ua> (дата звернення: 26.06.2024).
41. Відпочинок в Харківській області – екосадиба Тихий кут. Тихий кут. URL: <https://tihiy-kut.tilda.ws> (дата звернення: 26.06.2024).
42. Орендувати котедж за Харковом – Заміський еко-комплекс Ордовська Слобода. URL: <https://ordovka.com.ua/kottedj> (дата звернення: 26.06.2024).
43. Тарасова садиба. *TIC*. URL: <https://tourcenter.kh.ua/tarasova-sadiba> (дата звернення: 26.06.2024).
44. Carpathians. Верецький перевал. *Екскурсії по Закарпаттю*. URL: <https://provereckij-pereval-zakarpattie/> (дата звернення: 26.06.2024).
45. Водоспад Труфанець, Ясіня, Закарпатська область. *Inside-ua*. URL: <https://inside-ua.com/places/vodos> (дата звернення: 26.06.2024).
46. Водоспад Шипіт, Пилипець. *ua.igotoworld.com*. URL: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/66123_vodopad-shipot.htm (дата звернення: 26.06.2024).
47. Санаторій «Деренівська Купіль» – Закарпаття. *Санаторії України*. URL: <https://sanatorii-ukrainy.com/ua/san> (дата звернення: 26.06.2024).
48. Замок Паланок в Мукачево – *Carpathians*. URL: <https://prokarpaty-tour.info/uk/zamok> (дата звернення: 26.06.2024).
49. Долина нарцисів – унікальне багатство Закарпаття! *Туроператор «Відвідай»*. URL: <https://vidviday.ua/blog/dolyna> (дата звернення: 26.06.2024).
50. Курорт Воеводино, Закарпаття. *Івар-Тур*. URL: <https://ivar-tour.kiev.ua/84/> (дата звернення: 26.06.2024).

51. Курорт Солотвино – лікування та відпочинок. *Дороговказ*. URL: https://ua.dorogovkaz.com/stati_kurort_solotvino.php#sanatorii (дата звернення: 26.06.2024).
52. Національний природний парк "Синевир". URL: <https://synevyr-park.in.ua> (дата звернення: 26.06.2024).
53. Оленяча ферма у селі Іза. *Відпочинок в Карпатах*. URL: <https://karpaty.rocks/olenyacha-ferma> (дата звернення: 26.06.2024).
54. Carpathians. Селиська сироварня - закарпатський сир за швейцарським рецептом. Тури, екскурсії по Закарпаттю. *Тури в Європу на 1 день*. URL: <https://prokarpaty-tour.info/uk/selyskay> (дата звернення: 26.06.2024).
55. Село 10 музеїв - Колочава. *Колочава*. URL: <http://kolochava.com/ua/turistichn> (дата звернення: 26.06.2024).
56. Вільшанське (Теребле-Ріцьке) водосховище. *Karpatium*. URL: <https://karpatium.com.ua/vodni-resursy/vilshanske-vodoskhovyshche> (дата звернення: 26.06.2024).
57. Ужгородський Замок. *Karpatium.com.ua*. URL: <https://karpatium.com.ua/pamyatky-arkhitektury/uzhhorodskyi-zamok> (дата звернення: 26.06.2024).
58. Замок Сент-Міклош (Чинадієвський замок). *Karpatium.com.ua*. URL: <https://karpatium.com.ua/pamyatky-arkhitektury/zamok-sent-miklosh-chynadiievskyi-zamok> (дата звернення: 26.06.2024).
59. Головна. *Ботанічний сад*. URL: <https://botanicgarden.lnu.edu.ua> (дата звернення: 26.06.2024).
60. Історія Буська: парк ім. І.Франка. *Воля народу*. URL: <https://volyan.com.ua//istoriya-buska> (дата звернення: 26.06.2024).
61. Водоспад Лазний. Відпочинок в Карпатах. *Інформаційно-туристичний сайт*. URL: <https://karpaty.love/places-objects/vodospady-karpat/24-vodospad-laznij.html> (дата звернення: 26.06.2024).

62. Комплексна пам'ятка природи Гора Вапнярка. *Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства*. URL: https://lvivlis.gov.ua/nature_reserve (дата звернення: 26.06.2024).

63. Дендропарк імені Бенедикта Дибовського – *Vikimedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дендропарк_імені_Бенедикта_Дибовського (дата звернення: 26.06.2024).

64. Бердо (заказник) – *Vikimedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бердо> (дата звернення: 26.06.2024).

65. Діброва (ландшафтний заказник) – *Vikimedia*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Діброва_\(ландшафтний_заказник\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Діброва_(ландшафтний_заказник)) (дата звернення: 26.06.2024).

66. Lviv.travel - офіційний туристичний сайт міста Львова. *lviv.travel* - офіційний туристичний сайт міста Львова. URL: <https://lviv.travel/ua/news/lavandovi> (дата звернення: 26.06.2024).

67. Лиса Гора (урочище) – *Vikimedia*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Лиса_Гора_\(урочище\)#:~:text=«Ліса%20Горá»%20і%20«Горá,»](https://uk.wikipedia.org/wiki/Лиса_Гора_(урочище)#:~:text=«Ліса%20Горá»%20і%20«Горá,») (дата звернення: 26.06.2024).

68. Головна - Національний парк "Королівські Бескиди". *Національний парк "Королівські Бескиди"*. URL: <https://korolivskibeskydy.org> (дата звернення: 26.06.2024).

69. Оброшинський дендропарк – *Vikimedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/> (дата звернення: 26.06.2024).

70. Мандруй Україною Пам'ятки, 3D-тури, маршрути, гіді. *discover.ua*. URL: <https://discover.ua/locations/park-pamyatka-sadovo-parkovogo-mistectva-miscevogo-znachennya-sokileckiy-park> (дата звернення: 26.06.2024).

71. Розточчя (заповідник) – *Vikimedia*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Розточчя_\(заповідник\)#Рекреаційно-освітня_робота](https://uk.wikipedia.org/wiki/Розточчя_(заповідник)#Рекреаційно-освітня_робота) (дата звернення: 26.06.2024).

72. Розвивають в Україні кінний туризм. *Історія «Скарбової Гори» – справжнього ранчо за 25 км від Львова*. URL: <https://shotam.info/rozvyvaiut-v->

ukraini-kinnyy-turyzm-istoriia-skarbovoi-hory-spravzhnoho-rancho (дата звернення: 26.06.2024).

73. Регіональний ландшафтний парк "Стільське горбогір'я". *Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства*. URL: https://lvivlis.gov.ua/nature_reserve (дата звернення: 26.06.2024).

74. Головна - Національний природний парк "Гомільшанські ліси". *Національний природний парк "Гомільшанські ліси"*. URL: <https://gomilsha.org.ua> (дата звернення: 26.06.2024).

75. Гора Крем'янець в Ізюмі – Історія. *Ізюм Інформаційний*. URL: <https://city-izyum.pp.ua/mount-kremyanets-in-izyum-history101/> (дата звернення: 26.06.2024).

76. Національний природний парк "Дворічанський" - Природно-заповідний фонд України. *Природно-заповідний фонд України*. URL: <https://wownature.in.ua/parky-i-zapovidnyky/natsionalnyy-pryrodnyy-park-dvorichanskyi/> (дата звернення: 26.06.2024).

77. Фельдман ЕкоПарк. Соціально-гуманітарний мультикомплекс у Харкові - *Feldman-ecopark*. URL: <https://feldman-ecopark.com> (дата звернення: 26.06.2024).

78. Мандруй Україною. Пам'ятки, 3D-тури, маршрути, гіді. *Discover.ua*. URL: <https://discover.ua/locations/zmiivsk> (дата звернення: 26.06.2024).

79. Мандруй Україною. Пам'ятки, 3D-тури, маршрути, гіді. *Discover.ua*. URL: <https://discover.ua/locations/kicevsk> (дата звернення: 26.06.2024).

80. Краснокутський дендропарк - Національний парк "Слобожанський". *Національний парк "Слобожанський"*. URL: <http://slobozhanskyi.in.ua/location/kras> (дата звернення: 26.06.2024).

81. Шлях у підземелля, або де на Харківщині можна поблукати печерами. *Головні Новини Харкова: події, події - сьогодні. Харків, Україна, Світ*. URL: <https://www.objectiv.tv/subjectively> (дата звернення: 26.06.2024).

82. Мандруй Україною. Мандруй Україною Пам'ятки, 3D-тури, маршрути, гіді. *Discover.ua* URL:<https://discover.ua/locations/alekseevskaa-krepost> (дата звернення: 26.06.2024).

83. Про парк - Національний парк "Слобожанський". *Національний парк "Слобожанський"*. URL:<http://slobozhanskyi.in.ua/s/pro-park/> (дата звернення: 26.06.2024).

84. Писарівський етнографічний музей під відкритим небом «Українська слобода». *Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва*. URL:<https://www.cultura.kh.ua/u1480-pisarivskij-etnografichnij-muzej-pid-vidkritim-nebom-ukrayinska-sloboda> (дата звернення: 26.06.2024).

85. Садиба Наталівка. *Про Україну*. URL:<https://we.org.ua/malovnychi-kutochky-ukrayiny/harkivska-oblast/sadyba-natalivka/> (дата звернення: 26.06.2024).

86. Солоне озеро у селі Антонівка, Харківської області. *Funtime Ukraine*. URL:<https://funtime.ua/uk/nature/lakes> (дата звернення: 26.06.2024).

87. Пам'ятка архітектури «Співочі тераси» - Національний парк "Слобожанський". *Національний парк "Слобожанський"*. URL:<http://slobozhamiatka-arkhispivochy> (дата звернення: 26.06.2024).

88. Шарівський палац, Шарівка, Харківська область, Україна - *inside-ua*. - визначні пам'ятки України. URL:<https://inside/places/sharivskyi-palats> (дата звернення: 26.06.2024).

89. Максименко Н. В., Коротецька Є. С. Фізичний та функціональний комфорт садіб зеленого туризму. «*Green Construction*» («Зелене будівництво»): матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури. 2024, 211-213. URL:<https://tgv.kname.edu.ua/images.pdf> (дата звернення: 01.03.2025).

90. Коротецька Є. С., Максименко Н. В. Зелені садиби Харківщини як приклад раціонального використання природних ресурсів. *Екологічна безпека та раціональне природокористування: тези Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених* (14 листопада 2024

року). Житомир: Житомирська політехніка, 2024. С. 252-253.
URL:https://rfc.nubip.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/ekologichna-bezpeka-ta-raczialne-pryrodokorystuvannya-14.11.2024_c.pdf (дата звернення: 01.03.2025).

91. Офіційний сайт екоготелю "*Таор Карпати*". URL:<https://taor.com.ua/> (дата звернення: 01.03.2025).